

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Kártérítési felelősség a kivitelezési szerződés hibás teljesítése miatt

Szerző:

dr. Pap Anikó

2024. január 7.

1. Bevezetés

A szerződések joga különös jelentőséggel bír a mindennapjainkban. A szerződési feltételek kialakítása, a feltételek meghatározása a felek szabad elhatározásán alapul, arról szabadon rendelkeznek. Erről szól a szerződési szabadság alapelve. Sokszor, amikor szerződést kötünk, nem gondolunk arra, hogy a szerződés teljesítése során probléma adódhat, ami megváltoztathatja azt az elképzelésünket, amit a szerződés megkötésekor magáról az elérni kívánt célról és az ahhoz vezető folyamatról gondoltunk. A szerződés teljesítésének során felmerült probléma a szerződésszegés, ami felborítja a felek közötti egyensúlyt. A szerződésben vállalt bármely kötelezettség nem vagy nem megfelelő teljesítése szerződésszegésnek minősül. A szerződésszegő fél magatartásával szemben igénybe vehető egyik eszköz a kártérítés, mely nem csak a felelősség megállapításának általános követelménye, hanem a szerződésszegés jogkövetkezménye is. A szerződésszegés jogintézménye a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) egyik előtérbe helyezett jogintézményévé vált. Tanulmányom a kivitelezési szerződés teljesítése során bekövetkezett szerződésszegésről és azon belül is a hibás teljesítésről, valamint az abból eredő kártérítési felelősségről szól. A tanulmány végén röviden említést teszek a koronavírus- járvány és az orosz-ukrán háború okozta problémákról, valamint a robotjogról, aminek a szabályozása még gyerekcipőben jár, de mindenképpen figyelmet érdemel.

A tanulmány felvetése az, hogy a kivitelezési szerződés hibás teljesítése miatti kártérítési felelősség esetén nem lehet teljes mértékben elvonatkoztatni a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) alkalmazása során kialakult bírói gyakorlattól, hiszen annak alkalmazása során tett megállapítások jelentős része a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) alkalmazása során is irányadó és meghatározó.

A tanulmányban röviden meg akarom vizsgálni, hogy a XX. században miként vélekedtek a jogtudósok a vállalkozási szerződésről, hiszen ez elengedhetetlen, hogy eljussunk a kivitelezési szerződés fogalmához. Majd kitérek a kivitelezési szerződés új Ptk. szerinti meghatározására. Ezzel kapcsolatban szeretném bemutatni a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősséget, a hibás teljesítés általános és speciális szabályait és a kártérítési igényt. A tanulmányom végén kitérek arra,

hogy a koronavírus-járvány már hatással volt, az orosz-ukrán háború és a robotjog pedig hatással lesz a kivitelezési szerződés hibás teljesítése miatti kártérítési felelősségre.

2. Vállalkozási szerződések szabályozása

2.1. A vállalkozási szerződés fogalma

Az alábbiakban röviden áttekintem a vállalkozási szerződés fogalmát. A tanulmány szempontjából nem mellőzhető annak tisztázása, hogy mit értünk vállalkozási szerződés alatt és az milyen kapcsolatban áll a kivitelezési szerződéssel.

2.2. A vállalkozási szerződésről

A XX. század elején Ágoston Péter jogtudós és egyetemi tanár a Munkásügyi Szemle című folyóiratban írt a szolgáltatási szerződés kialakulásának irányáról, melyben említést tesz a vállalkozási szerződésről is. Hivatkozik arra, hogy a szerződéseknek nem kis száma van, amelynek hovatartozása vitás. Példaként a borbély munkáját hozza fel, és kérdésként teszi fel „Ha pl. valaki bemegy egy fodrászüzletbe, hogy megborotválkozzék: micsoda szerződést köt? A munkát vagy a munka eredményét köti ki a maga részéről? De ha meggondolja, nem is fogja senki az eszét törni ezen, mert úgy is mindegy, hogy mily jogi természetű szerződés alapján simították le az arcát.” Utal arra is, hogy annak a meghatározása, hogy valamely konkrét esetben vállalkozási vagy szolgáltatási szerződés forog-e fenn, csak aszerint dönthető el, hogy a törvénykönyv mely szakaszait alkalmazzák rá. ¹

Nagyon találónak érzem Ágoston Péter fent idézett szavait és álláspontját, hiszen nagyon fontos az a mai jogalkalmazás során is, hogy mely szerződéses jogviszonyra, mely szerződéstípus szabályait alkalmazzuk. A felek közötti vita esetén a gyakorlatban annak meghatározása, hogy a felek milyen szerződést kötöttek egymással, sokszor nem is olyan egyszerű. Ebben az esetben abból kell kiindulni, hogy milyen célból, milyen szerződéses akaratból kötötték meg a felek az adott szerződést.

¹ ÁGOSTON Péter: A szolgáltatási szerződés kialakulásának iránya. *Munkásügyi Szemle*, 1912.3.évfolyam 4.szám, 118.

Dr. Szladits Károly úgy vélekedett, hogy az olyan szerződés, amely szerint az egyik fél, – a munkavállaló – valamely mű előállítására, a másik fél – a megrendelő – pedig a megállapított ellenérték fizetésére kötelezi magát, vállalkozási szerződés. A szerződésnek ezen a jellegén nem változtat az a körülmény, hogy a megrendelő adja az anyagot és fogadja fel a segéd munkásokat, úgyszintén az sem, hogy a vállalkozó a munkát jutányosán, olcsón vállalja. A vállalkozói szerződés egyes fajtái közé az oktatási szerződést, a színész szerződést, az építési terv készítését, az építkezési szerződést, a termények feldolgozását, valamint az egyéb szerződéseket sorolta.²

Dr. Világhy Miklós szerint a vállalkozási szerződéssel a vállalkozó valamely tevékenységgel elérhető eredmény megvalósítására vállal kötelezettséget, az eredmény megvalósítása a szerződés kritériuma, a díjra eredmény létrehozása esetében jogosult, emiatt minősül ez eredménykötelelemnek.³

A vállalkozási szerződés jelenleg hatályos fogalmát pedig a Ptk. 6:238. §-a határozza meg. Ezen jogszabályi rendelkezés értelmében a vállalkozási szerződés alapján a vállalkozó tevékenységgel elérhető eredmény (a továbbiakban: mű) megvalósítására, a megrendelő annak átvételére és a vállalkozói díj megfizetésére köteles.

Bartal Géza úgy fogalmaz, hogy a vállalkozási típusú szerződések közé a más részére tevékenység kifejtésére irányuló olyan szolgáltatások tartoznak, ahol a kötelezett viseli az eredmény elérésének a kockázatát (eredménykötelmek), vagyis az ellenérték (vállalkozási díj) megfizetésének előfeltétele az eredmény előállítása. Az eredménykötelelem jellemzi a vállalkozási szerződést és altípusait, illetve a fuvarozási szerződést.⁴

A vállalkozási szerződés fogalma a szerződéstípus lényegi ismérveit juttatja kifejezésre, azt, hogy a vállalkozási szerződés a tevékenységi kötelmek, és ezeken belül is az eredménykötelmek közé tartozik. A vállalkozó ugyanis tevékenységgel elérhető eredmény, azaz mű megvalósítására, a megrendelő pedig a mű átvételére és a vállalkozói díj megfizetésére köteles. Míg a régi Ptk. a „munkával elérhető eredmény” megfogalmazást használta, addig az új Ptk. a tevékenységgel elérhető eredmény megvalósításaként fogalmazza meg a vállalkozási szerződéstípus lényegét. A lakossági

² SZLADITS Károly- FÜRST László: *A magyar bírói gyakorlat. Magánjog. II. kötet*, Budapest, 1935. 546-546.

³ VILÁGHY Miklós: *Magyar polgári jog*, II. kötet, Tankönyvkiadó, Budapest, 1962.23.

⁴ BARTAL Géza: Vállalkozási szerződés az új Ptk.-ban. *Gazdaság és Jog*, 2014/1. 9-10.

tömegszolgáltatások zömének nyújtására vállalkozási szerződés keretében kerül sor: testápolási szolgáltatások (fodrász, kozmetikus, testedzés, strand); kulturális rendezvények szolgáltatása (színház, mozi, koncertek, kiállítás), szállásbiztosítás, étkeztetés, sportrendezvények. A vállalkozó a szerződést azzal teljesíti, hogy az eredményt megvalósítja, és vállalkozói díjra is ekkor jogosult. Az eredmény megvalósítása a vállalkozó szolgáltatásának része, ezért jellemzően a vállalkozási szerződés megszegésének minősül, ha az eredmény szolgáltatása elmarad. Fontos kiemelni azonban, hogy a vállalkozási szerződés eredménykötelmi vonásából mindenképp az következik, hogy az eredmény elmaradása esetén a vállalkozó vállalkozói díjra nem tarthat igényt. Az eredmény elmaradása azonban nem váltja ki automatikusan a szerződésszegéshez kapcsolódóan a kártérítés következményeit, azok külön vizsgálandók.⁵

A Szegedi Ítéltábla egy döntésében állást foglalt abban, hogy a sportrendezvény szolgáltatására, a sportversenyen megjelenő vendégek ellátására, szállásbiztosításra és étkeztetésre (ún. catering szolgáltatásra) létrejött szerződés tartalmában vállalkozási szerződésnek minősül.⁶

Egy másik bírósági döntés szerint az utak tisztítására, fenntartására kötött megállapodások nem csupán meghatározott tevékenység kifejtésére, hanem meghatározott eredmény létrehozására irányulnak, ezért a megállapodások nem megbízási, hanem vállalkozási szerződésnek minősülnek.⁷

A vállalkozási szerződésre (a többi nevesített szerződéstípushoz hasonlóan) a szerződések általános szabályait kell alkalmazni.

A Ptk. az egyes altípusok esetében azonban csupán az adott altípus fogalmát és legfőbb szabályát határozza meg keretjelleggel, de a részletszabályokat külön jogszabályok tartalmazzák. Az építési kivitelezési szerződés az új Ptk. anyagán túl még két jogszabályban, az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvényben (Étv.) és az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendeletben (Épkiv.) került szabályozásra.

⁵ KLÁRA Annamária: A vállalkozási típusú szerződések. In: CSEHI Zoltán (főszerk.): 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről *Kommentárja*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft. 2021. 1741.

⁶ Szegedi Ítéltábla Gf. 30.029/2013/3., BDT2014. 3176.

⁷ Legfelsőbb Bíróság Pf. V. 20.624/1995., BH1996. 363.

Gyakori az is, hogy a beruházások lebonyolítására irányuló vállalozási szerzödések megkötését közbeszerzési eljárás előzi meg, és ezért a szerzödéskötés speciális formájára vonatkozó rendelkezéseket is alkalmazni kell. Ilyen szabályokat tartalmaz a közbeszerzésekröl szóló 2015. évi CXLI. törvény (Kbt.).

Világos tehát és a fenti jogelméleti megközelítésekböl is jól látható, hogy a vállalozási szerzödés fogalma körében a jogtudósok véleménye egyezö a tekintetben, hogy ezeknél a szerzödéseknél mindig valamilyen eredmény megvalósítása a cél. Ezt a jelenleg hatályos Ptk. is megerösíti. A vállalozási szerzödés a tevékenységi kötelmek, és ezeken belül is az eredménykötelmek közé tartozik. A vállalozó a tevékenységgel elérhető eredmény, azaz mű megvalósítására, a megrendelő pedig a mű átvételére és a vállalozói díj megfizetésére köteles. Megállapítható az is, hogy a vállalozási szerzödésre a Ptk. általános szabályai irányadóak, azonban a részletszabályokat vagy a speciális előírásokat külön törvények szabályozzák.

3. A kivitelezési szerzödés általános szabályai

3.1. Kivitelezési szerzödés

A kivitelezési szerzödés az építöiparban előforduló jellemző szerzödéstípus. A régi Ptk. még az építési szerzödés fogalmát ismerte. Ez a jogszabályi elnevezés 2014. március 15. napjától - az új Ptk. hatályba lépésével - kivitelezési szerzödésre változott. A Ptk. a vállalozási szerzödés egyik altípusként nevesíti a kivitelezési szerzödést, a tervezési, kutatási, utazási, mezögazdasági vállalozási és a közszolgáltatási szerzödés mellett. Az alábbiakban említést teszek a kivitelezési szerzödés Ptk.-ban rögzített szabályairól, alaki és tartalmi követelményeiröl, a felek kötelezettségeiröl, a hibás terv alapján megvalósított műért való felelösségröl és ezek mai napig jelentösséggel bíró gyakorlatáról.

3.2. Kivitelezési szerződés szabályozása a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényben

Az új Ptk. a hatodik könyvben a vállalkozási típusú szerződések (XV. Cím) között a vállalkozási szerződés (XXXVII. Fejezet) 3. pontjaként szabályozza a kivitelezési szerződést.

A Ptk. 6:252. § -ának (1) bekezdése szerint a kivitelezési szerződés alapján a kivitelező építési, szerelési munka elvégzésére és az előállított mű átadására, a megrendelő annak átvételére és díj fizetésére köteles. A (2) bekezdés alapján a munka elvégzéséhez szükséges tervdokumentáció elkészítése és a hatósági engedélyek beszerzése a megrendelő kötelezettsége. A (3) bekezdés pedig azt rögzíti, hogy a kivitelező köteles a megrendelő által átadott tervdokumentációt a szerződés megkötése előtt megvizsgálni és a megrendelőt a terv felismerhető hibáira, hiányosságaira figyelmeztetni. Ha a terv valamely hibája vagy hiányossága a kivitelezés folyamatában válik felismerhetővé, a kivitelező késedelem nélkül köteles erről a megrendelőt tájékoztatni.

Azt, hogy a kivitelezési szerződés a vállalkozási szerződés egyik altípusa, a Kúria is kimondta a Pfv.V.20.083/2020/7. számú ítéletében. Ebben a konkrét esetben a tényállás szerint a felperesek a közös tulajdonukat képező családi házas ingatlan tetőtér beépítéssel való bővítésének kivitelezésére kötöttek szerződést az alperessel. A szerződés pénzügyi ütemezésének megfelelően a felperesek a szerkezeti építési és bontási munkálatokért 2016. április-július között összesen 8.000.000 forintot fizettek meg. A befejezési határidő 2016. június 30. napja volt, ezután a felek póthatáridőben állapodtak meg, majd annak elmulasztására hivatkozással a felperesek 2016. augusztus 23-án a szerződést felmondták. Az alperes 2016. augusztus 31-én a munkaterületről levonult. A felperesek az alperes teljesítésével összefüggésben észlelt hibákat 2016. augusztus 4-én és augusztus 23-án elektronikus úton közölték az alperessel, 2016. augusztus 9-én pedig felhívták őt a vízvezető csatorna helyreállítására. Előzetes bizonyítás során műszaki szakértői véleményt került beszerzésre. A felperesek módosított keresetükben 6.804.610 forint megfizetésére kérték kötelezni az alperest. A fenti összegből 2.103.280 forintban jelölték meg a hibás teljesítés miatti árszállítási, 1.478.595 forintban a fedezeti szerződésben kikötött, a szerződéstől eltérő díj miatti különbözet iránti, 2.759.400 forintban sérelemdíj, 453.330 forintban a közjegyzői eljárás költsége iránti igényüket. Kérték továbbá az alperes kötelezését az általuk felsorolt, a beépített anyagok minőségi

tanúsítványainak és teljesítmény-nyilatkozatainak kiadására annak igazolása mellett, hogy a tanúsítványokkal egyező anyagok kerültek beépítésre. Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és a peres felek közötti jogviszonyt a Ptk. 6:252. § (1) bekezdésében írt építési, kivitelezési szerződésnek minősítette. A Kúria megállapította, hogy a másodfokú bíróság helytállóan állapította meg, hogy a perbeli szerződés a Ptk. 6:252. § (1) bekezdése szerint minősülő kivitelezési szerződés, ami a vállalkozási szerződés altípusa. Jogi indoklásában kitért arra, hogy a Ptk. - a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvényhez (a továbbiakban: régi Ptk.-hoz) képest - részben fenntartotta annak szabályait, ugyanakkor az általánosítási szándéknak megfelelően számos ponton változtatott is azokon, egyebek mellett beépítve az irányadó felsőbb bírósági gyakorlatot. A régi Ptk. vállalkozási szerződési szabályaiból több rendelkezés szerződési jogi általános szabállyá vált (pl. a közbenső szerződésszegés szabálya), míg a régi Ptk-ban az egyes vállalkozási szerződési altípusok között szabályozott intézmények a vállalkozási szerződés általános szabályai közé kerültek (pl. a többletmunkára vonatkozó rendelkezések). A Hatodik Könyv Harmadik Részének XV. címében tartalmazza a Ptk. a vállalkozási típusú szerződések, ezen belül a XXXVII. Fejezet („A vállalkozási szerződés”) keretében sorrendben először a vállalkozási szerződés általános szabályait (6:238. - 6:250. §§), amelyek a vállalkozási szerződéstípusba tartozó valamennyi nevesített szerződésre vonatkoznak. A Ptk. szerkezetileg ezt követően az egyes vállalkozási szerződési altípusokat, ezek között a 6:252. § (1)-(3) bekezdéseiben a kivitelezési szerződést szabályozza. Az adott ügyben a szerződés tartalma nem vitásan a felperesek családi házas ingatlanán szerkezeti építési és bontási munkálatok alperes általi elvégzése volt, ezért a másodfokú bíróság a szerződést helyesen minősítette kivitelezési szerződésnek. Ugyanakkor az elsőfokú bíróság minősítése - az általános szabályokra tekintettel - alapvetően szintén nem volt téves, mert a vállalkozási szerződés fogalmköre - mint többen a kevesebbet - magában foglalja a kivitelezési szerződést is. Ennek az eltérésnek azonban az ügy érdemi megítélése terén semmilyen jelentősége nem volt.⁸

A kivitelezési szerződés tárgya tágabb, mint a régi Ptk. által szabályozott építési szerződéséé. Az új Ptk már magában foglalja a technológiai szerelési munkákat is és annyiban konkretizálja még a régi Ptk. által alkalmazott fogalmat, hogy azt nyomatékosítja, hogy a kivitelező-vállalkozó nemcsak az építési - szerelési munka elvégzésére, hanem az általa elvégzett munka eredményeként előállított

⁸ Kúria Pfv.V.20.083/2020/7.számú ítélete

mű átadására is köteles. Megállapítható azonban, hogy az új Ptk-hoz fűzött indokolás csak röviden foglalkozik a kivitelezési szerződéssel. A tervdokumentáció elkészítésének és megvizsgálásának, a teljesítési határidőnek, valamint az átvételnek a speciális szabályait tartalmazza és utal arra is, hogy a kivitelezési tevékenység vonatkozásában külön jogszabályokat kell alkalmazni. Ilyen külön jogszabály például az Étv., valamint az Épkiv., melyek a kivitelezési tevékenység részletes szabályait tartalmazzák.⁹

3.3. A kivitelezési szerződés alaki és tartalmi követelményei

Az új Ptk. nem határoz meg sem alaki, sem tartalmi jellegű követelményt a kivitelezési szerződés vonatkozásában, a külön jogszabályok mindkettő tekintetében megfogalmaznak követelményeket. Így az Épkiv. 3.§ (1) bekezdés a) pontja az üzletszerű gazdasági tevékenységként folytatott építési kivitelezési tevékenység esetén megköveteli annak írásba foglalását. Erre mutatott rá a Kúria is, amikor kimondta, hogy az építési szerződést üzletszerű gazdasági tevékenységként folytatott építőipari kivitelezési tevékenység esetén írásba kell foglalni. Az írásba foglalás elmulasztása esetében az ilyen építési szerződés semmis. A szerződés semmisségét a bíróságnak - ha az ehhez szükséges adatok a rendelkezésére állnak - hivatalból is észlelnie kell.¹⁰ Ezen alaki követelmény az Épkiv. hatálya alá tartozó építési kivitelezési szerződések vonatkozásában irányadó.

3.4. A felek kötelezettségei

A kivitelezési szerződés két szereplője a megrendelő és a kivitelező. A Ptk. a *megrendelő* két kötelezettségét emeli ki. Az egyik a tervdokumentáció elkészítése a másik pedig a hatósági engedélyek beszerzése. A tervdokumentáció fogalmáról az új Ptk.-ban nem olvashatunk, a definícióját nem határozza meg, viszont a gyakorlatban az látható, hogy különbség van az építészeti - műszaki tervdokumentáció és a kivitelezési dokumentáció között. Az építészeti - műszaki dokumentáció az építésügyi hatósági külön engedélyéhez kötött, az építésügyi hatóság által jóváhagyott és engedélyezési záradékkal ellátott dokumentáció. Ezzel ellentétben a kivitelezési dokumentáció az építészeti-műszaki dokumentáció alapján készül el. Ez a dokumentáció az építmény

⁹ KLÁRA - CSEHI i.m.1771-1773.

¹⁰ BH2015.252.

megvalósításához szükséges információkat és utasításokat is tartalmazó iratanyag, amely meghatározza az építmény részévé váló valamennyi anyag, szerkezet, termék, berendezés helyzetét, méretét, minőségét stb. Főszabály szerint az építészeti - műszaki és a kivitelezési dokumentációt is a megrendelő készítteti el a tervezővel. A tervezőt terheli a felelősség azért, hogy a kivitelezési dokumentáció ne térjen el az építészeti - műszaki dokumentációban foglaltaktól. Az új Ptk. rendelkezése e körben azonban diszpozitív. Ennek értelmében tehát nincs akadálya annak, hogy a felek ettől eltérően állapodjanak meg. Ez azt jelenti, hogy a kiviteli terveket a vállalkozó is beszerezheti, nem feltétlenül jelent ez megrendelői kötelezettséget. Ezekben az esetekben tehát a vállalkozó a saját költségén maga készítteti el a kiviteli terveket, mely költséget beépíti a vállalkozói díjba. Erre mutatott rá a Szegedi Ítéltábla a Gf.I.30.460/2009/3. részítéletében, valamint a Szegedi Ítéltábla a Gf.I.30.060/2010/6. számú ítéletében. A hatósági engedélyek beszerzésének kötelezettsége főszabály szerint szintén a megrendelő kötelezettsége. Közbeső szerződésszegésnek minősül, ha a megrendelő nem szerzi be a hatósági engedélyeket és azokat nem adja át a vállalkozónak. Ez a fajta kötelezettségszegés a szerződések általános szabályai szerinti jogkövetkezményeket vonja maga után. Engedély hiányában a vállalkozó megtagadhatja a kivitelezési tevékenység elkezdését. Amennyiben a vállalkozó a kivitelezést engedély hiányában mégis megkezd a munkákat, azt csak a saját kockázatára teheti meg. Ez azt is jelenti, hogy ha az engedély nélküli munka megkezdéséből vagy elvégzéséből kár keletkezik, azt a vállalkozó köteles viselni. 2016. január 1. napjától azonban módosultak az építési engedélyezési szabályok. A hatósági engedélyek megrendelő általi beszerzésének kötelezettsége szempontjából jelentős módosítás például, hogy egy sor olyan építési tevékenység, amely korábban engedélyköteles volt, 2016. január 1. napjától csak bejelentéshez kötött építési tevékenység. Arról van szó, hogy az engedély megrendelő általi beszerzésének kötelezettségét a megrendelő építésügyi hatósághoz való bejelentési kötelezettsége váltja fel. A *vállalkozó* felelőssége a kivitelezési tevékenység jogszerű megkezdéséért és folytatásáért, az építési engedélyezési és kiviteli tervekben foglaltak betartásáért, valamint az előállított mű rendeltetésszerű és biztonságos használatáért áll fenn. Köteles tehát átvenni a munkaterületet, az építési naplót megnyitni, a munkavégzés során köteles gondoskodni arról is, hogy az építési munkaterületen csak az arra jogosultsággal rendelkező személyek tartózkodjanak. Ezen túl köteles biztosítani az építési munkaterület őrzését is.¹¹

¹¹ KLÁRA - CSEHI i.m.1774-1775.

3.5. Felelősség a hibás terv alapján megvalósított műért

A régi Ptk. -ban nem találunk rendelkezést arról az esetről, amikor a tervezési hiba kivitelezési hibához vezet, azaz amikor a kivitelezésre hibás terv alapján kerül sor, és ennek következményeként a létesítmény hibás lesz. Ezt a hiányt a bírósági gyakorlat pótolta. Ennek eredményeként született a GK 54. számú állásfoglalás. A Kúria a GK 54. állásfoglalást az 1/2014. PJE alapján az új Ptk. alkalmazási körében is megfelelően irányadónak.

A régi Ptk.-hoz kapcsolódó bírói gyakorlat és ennek nyomán a GK 54. számú állásfoglalás azt hangsúlyozza, hogy szemben a laikusnak tekinthető megrendelővel, „a kivitelezőtől az építési munkát illetően a kellő szakértelem elvárható, ezért a kivitelező a tervező részéről elkövetett, a megfelelő teljesítést gátló, veszélyeztető körülményekről, tervhibákról a megrendelőt tájékoztatni köteles. Ehhez az szükséges, hogy a megrendelő által rendelkezésre bocsátott tervdokumentációt a szakállalattól elvárható gondossággal megvizsgálja. Ha ennek a kötelezettségének nem tesz eleget, vagy olyan hibát, amelyet a kellő gondosság mellett észlelhetett volna, nem ismer fel, vagy erről a megrendelőt nem tájékoztatja, ezzel kötelezettségét megszegi és a megrendelővel szemben kártérítési felelőssége fennáll.” Azonban a tervező sem mentesülhet saját hibájának következményei alól. A hibás tervet ő szolgáltatotta, ezért a hibás teljesítés folytán szintén felelősséggel tartozik a megrendelővel szemben. A többek közös károkozásának szabályai szerint a megrendelővel szemben a tervező és a kivitelező is felelősséggel tartozott. A tervező a hibás terv szolgáltatásának kötelezettsége miatt szerződésszegés (hibás teljesítés) címén tartozott felelősséggel, mely szerződésszegés alapján a megrendelő tőle javítási terv szolgáltatását követelhetette. Ha a vállalkozó a figyelmeztetési kötelezettségét szegte meg, úgy a javítási terv alapján a megvalósított mű kijavítását követelhetette. Az új Ptk. a vállalkozó számára rögzíti, hogy a kivitelezési szerződés megkötését megelőzően köteles a tervdokumentációt megvizsgálni, valamint azt is, hogy a kivitelező a megrendelőt figyelmeztetni köteles a terv felismerhető hibája vagy hiányossága esetén. Amennyiben a terv hibáját vagy hiányosságát a kivitelezés folyamatában ismerik fel, a kivitelezőnek akkor is késedelem nélkül tájékoztatási kötelezettsége van a megrendelő felé. Az Épkiv. is úgy rendelkezik, hogy a kivitelezési szerződés megkötését követően a vállalkozó viseli annak a jogkövetkezményét, ha a tervdokumentáció hiányos, és ezt a vállalkozónak a tőle elvárható gondosság

tanúsítása mellett észlelnie kellett volna, azonban azt a szerződéskötést megelőzően nem jelezte. Figyelemmel arra, hogy a tervdokumentáció tágabb értelemben a megrendelő utasításának tekinthető (BH1981.204.), a vállalkozó megrendelővel szembeni figyelmeztetési kötelezettsége levezethető a vállalkozási szerződés általános szabályaiból is. Ebben az esetben a megrendelő szakszerűtlen, célszerűtlen utasítása esetére a vállalkozó figyelmeztetési kötelezettségét írják elő - hiszen a hibás terv tekinthető szakszerűtlen utasításnak is. Az új Ptk. a hibás teljesítés különös szabályai között rendelkezik az eredmény létrehozására irányuló szerződések hibás teljesítési szabályairól. Az új Ptk. rögzíti, hogy a kötelezett mentesül a hibás teljesítés jogkövetkezményei alól, ha a hiba a jogosult által adott utasítás célszerűtlenségére vagy szakszerűtlenségére vezethető vissza, és e körülményre a kötelezettet a jogosult figyelmeztette. A Ptk. ezen új szabálya mellett is irányadó lehet a GK 54. számú állásfoglalásnak a tervező és a kivitelező közös károkozására vonatkozó tétele a tervező általi hibás terv szolgáltatása alapján a kivitelező által megvalósított hibás létesítmény esetén. A tervező hibás tervszolgáltatása alapján megvalósított szerződésszegés esetében nincs változás. Változás a kivitelező általi kötelezettségszegés megítélésében sem figyelhető meg. A kivitelező az új Ptk. szabálya szerint is figyelmeztetési kötelezettségének megszegésével okoz kárt. Ez a figyelmeztetési kötelezettsége felismerhető tervhiba esetén, azaz olyan tervhiba esetén áll fenn, amelyet a kivitelezőnek, mint szakembernek fel kellett ismernie. A bírósági gyakorlat szerint azonban számítások végzése a kivitelezőtől a kapott terv alapján nem elvárható (BH1979.34. és BH1984.366.), azonban a vonatkozó műszaki előírások ismerete és helyes értelmezése igen (BH1979.301.). Amennyiben ezen kötelezettségét a kivitelező megszegi, akkor a felelőssége megállapítható, és ez azt jelenti, hogy a tervezővel együtt a közös károkozás szabályai szerint felel. Amennyiben viszont a kivitelezőnek a tervhibát nem kellett felismernie, akkor részéről a kötelezettségszegés sem állapítható meg. Ezekben az esetekben tehát a kivitelező mentesül a megrendelővel szembeni felelősség alól, és csak a tervező felelőssége állapítható meg. Mindebből az következik, hogy a megrendelő a tervezőtől követelheti kijavítási terv szolgáltatását a hibás teljesítés miatti szavatossági felelősség alapján. Ezen túl kártérítés címén igényt tarthat a kijavítási terv megvalósításával összefüggésben felmerülő költségeire is, tekintettel arra, hogy a kivitelező általa elkövetett szerződésszegés hiányában nem felel. Az új Ptk. szabálya mellett választható azonban egy másik út is. Függetlenül attól, hogy a kivitelezőnek a tervhibát fel kellett-e ismernie vagy sem, a hibás terv alapján megvalósított létesítmény hibás, ezért a kivitelező hibásan teljesített. Hibás teljesítés alapján pedig a megrendelő szavatossági igényt érvényesíthet vele szemben, mely szavatossági igény

alapján a hibás létesítménynek a tervező által saját szavatossági kötelezettsége körében szolgáltatott kijavítási terv szerinti kijavítását köteles elvégezni. Ennek a megoldásnak nem képezi akadályát az új Ptk. hibás teljesítési különös szabálya sem, mivel az a kötelezett, tehát a kivitelező hibás teljesítés jogkövetkezményei alóli mentesüléséről rendelkezik. Mentесülni pedig a hibás teljesítés szubjektív és nem a szavatossági objektív jogkövetkezmények alól lehet. A kivitelező a kijavítási terv alapján kijavított létesítmény megvalósításával felmerülő költségeit a tervezőtől deliktuális alapon követelheti. Összességében tehát mindkét esetben a tervező viseli majd a fel nem ismerhető tervhibával összefüggésben felmerült költségeket. Különbség abban van, hogy az első esetben a megrendelővel szemben szerződéses alapon lesz köteles helytállni, míg a második esetben a kivitelezővel szemben deliktuális alapon.¹²

A hibás terv alapján megvalósított mű vonatkozásában itt szeretnék utalni arra, hogy a hibás terv nem csak a kivitelezési szerződés megszegését, de a tervezési szerződés hibás teljesítését is okozhatja, mely szerződés a vállalkozási szerződés egy másik altípusa. A két szerződéstípussal a hibás terv összefüggésben áll.

A tervszolgáltatással szembeni sokirányú, magasabb szintű elvárások megsértése a tervezési szerződés megszegését, hibás teljesítését eredményezi. A tervezési szerződés hibás teljesítése annyiban sajátos, hogy közvetlen érdeksérelmet akkor okoz, ha a hibás terv alapján készül el a létesítmény. A tervezési szerződés hibás teljesítése eredményezheti azt, hogy a tervdokumentáció alapján nem adják ki az építési engedélyt, ez pedig közvetlen érdeksérelmet okoz a megrendelőnek. Ez indokolja, hogy a tervezővel szemben a terv hibás teljesítése miatt mindaddig gyakorolhatók a szerződésszegésből eredő jogok, ameddig a terv alapján kivitelezett szolgáltatás tervhibával összefüggő hibás teljesítése miatt a kivitelezővel szemben érvényesíthetők a hibás teljesítésből eredő jogosultságok. A tervezővel szemben érvényesíthető szavatossági igények elévülésének kezdő időpontja a teljesítés, vagyis a tervdokumentáció átadása, azonban nem a teljesítés időpontjától indul az igényérvényesítés elévülése, hanem a kivitelező teljesítésétől.¹³

Érdekesnek találtam a következő jogesetet, mely a jogerős építési engedély kiadásához kapcsolódik.

¹² KLÁRA - CSEHI i.m.1775-1777.

¹³ OSZTOVITS András (szerk.) *Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja* III. kötet Budapest, Opten Informatikai Kft. 2014. 627.

A Kúria kimondta, hogy az építési engedélyezési terv törvényes kelléke, hogy építési engedély kiadására alkalmas legyen. Az építési engedély önmagában igazolja azt a tényt, hogy az engedélyes terv e törvényi követelménynek megfelelt. A megrendelő nem alapozhat szavatossági igényt arra a feltételezésre, hogy az építési hatóság nem engedélyezte volna a terv módosítását, mert az építési engedély kiadása téves döntés volt.¹⁴

Ebben az ügyben az irányadó tényállás szerint a felperes megvásárolta a belterületi beépítetlen, valamint a saját használatú út megnevezésű ingatlanokat azzal a céllal, hogy azokon társasházakat építtet. Az adásvételi szerződés megkötése után tárgyalni kezdett az alperessel a társasházak terveinek elkészítéséről. A tárgyalások során nem volt olyan kikötése, hogy az alperes a kerékpártárolókat a lakóépületeken kívüli helyre tervezze, és olyan sem, hogy galériás tetőtéri lakásokat tervezzen. A tárgyalások eredményeként a felek tervezési szerződést kötöttek, melynek alapján az alperes a lakópark koncepciótervének, látványtervének és marketingtervének elkészítését vállalta (a továbbiakban: I. számú szerződés). Kötelezettségét teljesítette, a terveket a felperes átvette és elfogadta, majd tervezői díjat teljes egészében kiegyenlítette. A felek tárgyaltak az építési engedélyezési tervek, a kiviteli tervek alperes általi elkészítéséről, továbbá felmerült a generálkivitelezés alperestől való megrendelése is. Végül a felperes csak az építési engedélyezési tervek elkészítésére adott megrendelést az alperesnek (a továbbiakban: II. számú szerződés). Az ebben foglaltak szerint az alperes egyrészt tervezési munkát megelőző feladatok (a terület geodéziai bemérése, szintezése, talajvizsgálatai jelentés) elvégzését, továbbá az építési engedélyezési tervdokumentáció elkészítését vállalta a hatóságokkal, szolgáltatókkal szükséges egyeztetések lefolytatásával, vázlattervek készítésével „az elfogadott tervek alapján”. Az alperes a II. számú szerződést teljesítette, a felperes a terveket átvette és a tervezési díjat kifizette. A felperes képviselőjében eljáró ... a II. számú szerződés szerinti tervek elkészítése időszakában megkérdezte a tervezőktől, a tervek alakíthatók-e úgy, hogy a tetőtérben galériás lakások legyenek. Az alperes tervezői a felvetést megvizsgálták és jelezték, hogy a két alapvető elvárás (benapozottság, illetve a gépkocsi elhelyezése) figyelembevételével ez gazdaságosan nem valósítható meg. Az illetékes építésügyi hatóság az alperes által készített építési engedélyezési terveket elfogadta, az építési engedélyeket megadta, azok jogerőre emelkedtek. A felperes hozzájárulást kért az alperestől az

¹⁴ BDT2017. 3722.

építési engedélyes terveknek a kiviteli tervek elkészítéséhez történő felhasználásához. Az alperes a hozzájárulását meghatározott díjért adta meg, amelyet a felperes kifizetett. A kiviteli tervek elkészítésére vonatkozó tervezési szerződés megkötésével egyidejűleg a felperes tárgyalásokat kezdett ingatlanügynökökkel és utazási irodákkal a megépítendő lakások értékesíthetőségéről. Ennek során jutott arra a felismerésre, hogy a várható vevőkör - többnyire idős, pihenésre vágyó emberek - igénye miatt a többszintes épületekbe lift beépítése, erre tekintettel a tervek módosítása szükséges. A tervmódosításra figyelemmel a ... Kft. az alperes által készített tervek vizsgálatakor arra a megállapításra jutott, hogy az alperes a telkek beépített területébe nem számította be azokat a konzolokat - a földszinti kontúron túllógó emeleti épületrészeket -, amelyek az épület fűtött lakótereként szolgálnak, és ez nem felel meg az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK) 1. számú melléklete 114. és 115. pontjaiban foglaltaknak. A felperes erre hivatkozva az alperesnek jelezte, hogy hibásan teljesített, emiatt felhívta a tervek kijavítására, továbbá a felhasználói jogdíj visszafizetésére, valamint kártérítés megfizetésére. Felperes keresetében az I. és II. számú tervezési szerződéseket elsődlegesen tévedésre hivatkozással megtámadta, és az érvénytelenség jogkövetkezményeként tervezői díj visszafizetésére kérte az alperes kötelezését. Másodlagosan hibás teljesítésre hivatkozással a tervezési szerződésektől elállt, és ennek jogkövetkezményeként ugyanezen összegű tervezői díj visszafizetésére, míg harmadlagosan ugyancsak a hibás teljesítés miatt 90 % mértékű díjleszállítási igényként 10.858.500 forint megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Az érvénytelenségi keresete körében arra hivatkozott, hogy a tetőtéri lakások galériás megvalósíthatósága és a kerékpártárolók épületen kívüli elhelyezésének lehetősége kérdésében az alperes téves tájékoztatást adott, a hibás teljesítés körében pedig arra, hogy az alperes a tervezés során megsértette az OTÉK 1. számú melléklet 114. és 115. pontjait, ezért a terv módosítása esetén az építésügyi hatóság a módosítás iránti kérelmet elutasította volna. Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, annak minden elemét vitatta. Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A jogerős ítélet ellen a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. A Kúria kiemelte, hogy a felek között nem vitásan a Ptk. 408. § szerinti tervezési szerződés jött létre (mind az I., mind a II. számú szerződést illetően), amely a vállalkozási szerződés altípusa, ekként eredménykötelem. A tervezési szerződés által célzott eredmény: olyan építési engedélyes terv szolgáltatása, amely alapján az építésügyi hatóság az építési engedélyt megadja. Ennek tükrében

dönthető el, hogy a szerződést a tervező hibásan teljesítette-e. A felperesnek a hibás teljesítésre vonatkozó hivatkozása két irányú volt: egyrészt az engedélyezési tervek jogszabályba (OTÉK) ütközéséből, másrészt a tervek gazdaságtalan jellegéből eredeztette azt. A Ptk. 305. § (1) bekezdése értelmében olyan szerződés alapján, amelyben a felek kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak, a kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatott dolog a teljesítés időpontjában nem felel meg a jogszabályban vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak. A hibás teljesítés jogi fogalom, mindig az adott, konkrét szerződés keretei között, annak tartalmához és céljához viszonyítva értelmezhető. A jogszabályban meghatározott tulajdonságnak való megfelelés (korábbi terminológiával: az ún. törvényes kellék) mindenekelőtt azt jelenti, hogy a szolgáltatás alkalmas legyen a jogosult szerződésben biztosított érdekének a kielégítésére, megfeleljen a szerződés által elérni kívánt célnak. Jelen esetben a felperes, mint megrendelő a tervezési szerződés alapján az alperesi tervezőtől olyan engedélyezési terv szolgáltatását várhatta el, amely az építési engedély megadására alkalmas volt. Tény, hogy az illetékes építésügyi hatóság az alperes által határidőre szolgáltatott, a felperes által átvett és kifizetett tervek alapján jogerős építési engedélyt adott, amelyre tekintettel helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az alperes szolgáltatása ezen aspektusból vizsgálva nem volt hibás. A Kúria kiemelte, hogy annak megítélése, hogy egy esetleges tervmódosítás során az építésügyi hatóság milyen határozatot hozott volna, a perbeli tényeken túlmutató, feltételezett történésre alapított vélekedés, amely szavatossági igény érvényesítésére nem alkalmas. Az nem vitatható, hogy egy tervdokumentáció akkor felel meg a szerződéssel elérni kívánt célnak - és szolgálja egyúttal a megrendelő érdekét -, ha megfelel a korszerű műszaki követelményeknek, egyben kielégíti a gazdaságosság szempontjait is (mind a tervezett mű létrehozatala, mind annak üzemeltetése terén). A gazdaságtalan kivitelezést előírányzó terv hibás, azért a tervező szavatossági felelősséggel tartozik (BH1986.334.). A bírói gyakorlat következetes abban, hogy a terv gazdaságossága olyan lényeges szempont, amely a tervdokumentáció átvételének megtagadására, illetve a tervezési szerződéstől való elállásra is feljogosíthatja a megrendelőt (BH1984.323., BH1985.32., BH1989.197.). Ennek a követelménynek a megvalósulása, illetve sérelme azonban - a törvényes kellékhez hasonlóan - a konkrét, egyedi szerződésből kiindulva állapítható meg. A Kúria rámutatott továbbá: a II. számú tervezési szerződést megelőzte az I. számú tervezési szerződés elkészítése, amely az építési engedélyezési tervek alapjául szolgált koncepció (beépítési-, alaprajzi és látvány-) terveket jelentette. Ezeket, majd az ezeken alapulóan elkészített építési engedélyezési terveket is a felperes kifogás nélkül átvette, azok ellenértékét hiánytalanul

kifizette, majd a terveket engedélyeztetésre benyújtotta anélkül, hogy bármilyen jogfenntartással élt volna, holott - ha azok az ő megrendelői igényeinek nem feleltek volna meg - nyilvánvalóan szótárta volna észrevételeit, illetve nem fogadta volna el az alperesi teljesítést és/vagy szavatossági igényeit már akkor érvényesítette volna. Ezek egyikére sem merült fel azonban peradat, így a felperes a Ptk. 316. § (1) bekezdése értelmében e vonatkozásban hibás teljesítésre már nem hivatkozhatott. A tervezési szerződések hibás teljesítésének hiányából következően a felhasználási szerződés teljesítése sem volt hibás, így a felperes szavatossági alapon ezen szerződéstől sem állhatott el. Helyesnek tartotta a másodfokú bíróság ezzel kapcsolatos álláspontját, miszerint az építési engedélyezési terv (azaz a II. számú tervezési szerződés tárgya) felhasználásának célja az építési engedély megszerzése volt, az alperes e szerződés alapján végzett tervezői munkájának ellenértékéért megfizetett felhasználási (szerzői) jogdíjat a felperes kizárólag az engedélyezési eljárás céljával kapcsolatban fizette meg. Minden további - így az alperestől elkülönülő személyiségű tervező által készítendő kiviteli tervekhez történő - felhasználás kapcsán a felek között létrejött önálló felhasználási szerződés volt az irányadó, amelynek díját a felperes nem vitásan meg is fizette az alperes részére.¹⁵

A fenti jogeseten kívül a tervdokumentációval és annak hibájával összefüggésben több döntést is olvashatunk. Például, annak a veszélyét, hogy az elkészített tervdokumentáció alapján a beruházás kivitelezését nem engedélyezik, az irányadó bírói gyakorlat szerint a tervezőnek kell viselnie.¹⁶

A terv minőséghibáját eredményezi az is, ha az alkalmazott műszaki megoldás indokolatlanul költséges, meghaladott, adott esetben észszerűtlen. A gazdaságos és célszerű megoldás szempontjából a kivitelezés költségvonzatát, illetve az átadás után a működtetés, használat üzemeltetési költségeit egyaránt mérlegelni kell. A terv költségvetési részének valóság-hű számításokat kell tartalmaznia, és nem tévesztheti meg a megrendelőt a kivitelezés reális költségvonzatát illetően. Hibás lehet a terv, ha a tervdokumentáció szerinti kivitelezési költségösszege lényegesen meghaladja a szerződésben közvetlenül vagy közvetve meghatározott, a megrendelőnek erre a célra rendelkezésre álló összeget¹⁷

¹⁵ Kúria Pfv.21.204/2016/9. számú ítélete és a Pécsi Ítéletgyűjtemény Gf.IV.40.037/2015/4. sz. ítélete

¹⁶ BH1997. 88.

¹⁷ BH1985. 32.

A fentiek alapján tehát a tervezőnek olyan műszaki megoldásokat kell alkalmaznia, amelyek kivitelezése esetén a megrendelő által megjelölt költséghatárok tarthatók. Másfelől figyelembe kell venni, hogy a kivitelezési szerződésben a vállalkozó és a megrendelő a díjat szabadon - a terv költségvetési számításától függetlenül, attól eltérve - alakíthatják ki. A kivitelezők egymástól jelentősen eltérő árakat alkalmaznak, a tervező a költségvetésben ezért a várható vállalkozói díjat pontosan nem számíthatja ki, hanem szakmai ismeretei, a piaci viszonyok függvényében csak becsülheti. A költségvetésnek egyfajta tájékoztató szerepe van, a kivitelezőt megillető tényleges vállalkozói díj kialakítása alapvetően piaci szempontokon alapszik.

Nem szabad elfeledkezni arról sem - amire a 2.4 pontban már utaltam és amiről egy 2021-es BH is szól -, hogy a kivitelezési szerződés esetén a megrendelőt laikusnak, a vállalkozót pedig professzionális szakértelmű jogalanynak kell tekinteni a jogviszony alanyaival szemben támasztott jogszabályi vagy szerződéses kötelezettségek teljesítése során. A laikus megrendelő a tervek hibája miatt a kivitelezővel szemben felelősséggel nem tartozik, ugyanakkor a kivitelező köteles az átadott terveket megvizsgálni és a terv felismerhető hibáira, hiányosságaira a megrendelőt figyelmeztetni. Ennek elmulasztása esetén felelősség terheli.¹⁸

Ebben a részben meghatároztam a kivitelezési szerződés fogalmát (Ptk. 6:252. §), mely a vállalkozási szerződés egyik altípusa és az építőipar jellemző szerződéstípusa, amit a megrendelő, mint laikus és a kivitelező (vállalkozó), mint professzionális szakértelemmel rendelkező fél köt meg. A megrendelő kötelezettsége a tervdokumentáció elkészítése és a hatósági engedélyek beszerzése. A kivitelező köteles a megrendelő által átadott tervdokumentációt a szerződés megkötése előtt megvizsgálni és a megrendelőt a terv felismerhető hibáira, hiányosságaira figyelmeztetni. Az Épkiv. alapján az építési kivitelezési tevékenység esetén megköveteli a szerződés írásba foglalását. Az írásba foglalás elmulasztása esetében az ilyen szerződés semmis. A régi Ptk. nem rendelkezett arról az esetről, amikor a tervezési hiba kivitelezési hibához vezet. Az új Ptk. alapján azonban a terv hibájáért a tervező felel. A Ptk. szerint a tervdokumentációnak műszakilag kivitelezhető, gazdaságos és célszerű megoldásokat kell tartalmaznia, és alkalmasnak kell lennie a megrendelő felismerhető, a felhasználás céljából következő igényeinek kielégítésére. Azonban, ha a terv ezeknek a követelményeknek nem

¹⁸ BH2021. 257.

felel meg, a teljesítés hibás és ezáltal szerződésszegésről van szó. A GK 54. sz. állásfoglalást (tervező és a kivitelező közös károkozása) az 1/2014. PJE az új Ptk. alapján elbírálandó ügyekben is megfelelően irányadónak tekinti. Tehát az állásfoglalásban foglaltak továbbra is alkalmazandók a bírói gyakorlatban. Ez igaz a BH1981.204., a BH1979.34., a BH1984.366. és a BH1979.301. számú döntésekre is.

4. A közreműködő felelőssége

4.1. A vállalkozó (kivitelező) felelőssége a közreműködő (alvállalkozó) által okozott károkért

A Ptk. 6:129. § (1) bekezdése azt a személyt tekinti közreműködőnek, akit a fél a kötelezettsége teljesítéséhez vagy joga gyakorlásához szerződéssel vesz igénybe. Vállalkozási szerződések, kivitelezési szerződések esetében az a jellemző, hogy a vállalkozó közreműködőt - alvállalkozót - vehet igénybe. A Ptk. 6:148. § (1) bekezdése szerint a vállalkozó az igénybe vett személy (alvállalkozó) magatartásáért úgy felel, mintha maga járt volna el. Ez azt jelenti, hogy a kötelezettnek a közreműködője által okozott kárért fennálló felelőssége alóli mentesüléshez ugyanazt a három konjunktív feltételt kell bizonyítania, mint a saját károkozása esetén. A jogosulttal szemben a kötelezett a közreműködője szerződésszegésének kártérítési következményei alól akkor mentesülhet, ha bizonyítja a Ptk. 6:142. §-ában foglaltakat, vagyis, hogy a szerződésszegés a közreműködő ellenőrzési körén kívüli és a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, továbbá a közreműködőtől nem volt elvárható, hogy a szerződésszegést elkerülje, vagy a kárt elhárítsa.

A Ptk. 6:142. § (2) bekezdése alapján, ha a kötelezettnek nem volt joga közreműködő igénybevételére, akkor a felelőssége szigorúbb, mert ebben az esetben mindazokért a károkért felelősséggel tartozik, amelyek más személy igénybevétele nélkül nem következtek volna be. Tehát a kártérítési felelősség alóli általános kimentési okokra nem hivatkozhat, ilyenkor az objektív okozati összefüggés alapján tartozik helytállással.

A vállalkozó az őt terhelő kötbért - kártérítés címén - közreműködőjére csak akkor háríthatja át, ha meghatározható a szerződésszegésnek az a része, amelyért kizárólag a közreműködő a felelős.¹⁹ A GK. 18. számú állásfoglalása szerint adott esetben a megrendelő részére fizetett kötbér is áthárítható az alvállalkozóra annyiban, amennyiben a kötbér alapjául szolgáló szerződésszegésért az alvállalkozó (és nem a vállalkozó) felelős.

Ebben a részben a közreműködő által okozott kárért való felelősség szabályait mutattam be. A kivitelezési szerződések esetében a vállalkozó alvállalkozót bízhat meg a kötelezettség teljesítéséhez, akinek a magatartásáért úgy felel, mintha maga járt volna el. Ez abban az esetben van így, ha az alvállalkozót jogszerűen vette igénybe a kivitelező. Ha az igénybevétel jogszerűtlen volt, vagyis az alvállalkozó igénybevételére nem volt joga, akkor felelőssége szigorúbb, mert ebben az esetben mindazokért a károkért felelősséggel tartozik, amelyek más személy igénybevétele nélkül nem következtek volna be. A GK. 18. számú állásfoglalás és a BH1993.246. számú döntés az új Ptk. alkalmazása körében is irányadó.

5. A szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség

5.1. Felelősség a szerződésszegéssel okozott károkért

A felelősség, így a kártérítési kötelezettség bármilyen szerződésszegéshez (főkötelezettség és mellékkötelezettség megszegéséhez egyaránt) kapcsolódhat. A károkozó magatartás ilyenkor maga a szerződésszegés, ami lehet tevőleges magatartás vagy mulasztás. A szerződésszegést, mint károkozó magatartást, a kár beálltát és mértékét, valamint a szerződésszegés és a kár közötti okozati összefüggést a károsultnak kell bizonyítania. A szerződésszegő fél kimentheti magát a felelősség alól, ha bizonyítani tudja a 6:142.§-ban rögzített feltételek mindegyikét.²⁰

A Ptk. 6:142. §-a értelmében, aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentese a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül

¹⁹ BH1993.246.

²⁰ FUGLINSZKY Ádám: A szerződésszegés In: WELLMANN György (szerk.): *Az új Ptk. magyarázata VI/VII. Kötelmi jog. Első és Második Rész.* Budapest, HVG-ORAC, 2021. 336-337.

eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa.

A régi Ptk. a felróhatósági alapú felelősségi rendszert ismerte. A jogalkotó az új Ptk.-ban a 6:142-6:147. §-ig új alapra helyezte a kontraktuális kárfelelősség szabályozását. A szerződésszegésért való felelősségre, valamint a megtérítendő kár mértékére is a Ptké. 50. §-a értelmében a Ptk. hatálybalépésekor fennálló szerződések esetében, ha a törvény eltérően nem rendelkezik, a Ptk. hatálybalépését követően keletkezett tényekre, megtett jognyilatkozatokra a Ptk. hatálybalépése előtt hatályos jogszabályok rendelkezéseit kell alkalmazni. Ez alól kivétel, ha a felek szerződésüket teljes egészében a Ptk. hatálya alá helyezik. A Ptk. 6:142. § szerint a felelősség alóli mentesülés első feltétele, hogy a károkozó körülmény a szerződésszegő fél ellenőrzési körén kívül merüljön fel. Ellenőrzési körön kívüli, vagyis a szerződésszegő fél által nem befolyásolható az a körülmény, amelyre a fél nem képes hatást gyakorolni. Az új Ptk.-hoz fűzött miniszteri indoklás (továbbiakban Indokolás) szerint a fél ellenőrzési körén kívülinek tekinthetők a következők: „a természeti katasztrófák: földrengés, tűzvész, járvány, aszály, fagykár, árvíz, szélvihar, villámcsapás stb., továbbá bizonyos politikai-társadalmi események: mint például háború, forradalom, felkelés, szabotázs, közlekedési útvonal (repülőtér) lezárása. De ezeken kívül példaként hozhatóak bizonyos meghatározott állami intézkedések: behozatali-kiviteli tilalmak, devizakorlátozások, embargó, bojkott és hasonlóak. Ebbe a körbe tartozhatnak még a súlyos üzemzavarok, valamint a szerződésszerű teljesítést lehetetlenné tevő radikális piaci változások (mint például a drasztikus árrobbanás, a fizetés pénznemének rendkívüli meggyengülése stb.).” Az Indokolás szerint „a másik oldalról közelítve, nem minősül a szerződésszegő fél ellenőrzési körén kívül lévő oknak a saját üzemi rend szervezési vagy egyéb zavara, a fél alkalmazottainak magatartása, piaci beszerzési nehézségek és hasonlóak”. Az Indokolás hangsúlyozza, hogy a bíróságnak a konkrét eset összes körülményét mérlegelve kell állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a fél ellenőrzési körén kívül eső körülményként merült-e fel a szerződésszerű teljesítés akadályaként (Indokolás 587.). A Ptk. 6:142. § nyelvtani értelmezése alapján megállapítható, hogy az ellenőrzési körben bekövetkezett kár megtérítése alól a szerződésszegő fél nem mentheti ki magát, ebben az esetben a további mentesülési feltételeknek nincs is jelentősége.²¹

²¹ CSÖNDES MÓNICA: A szerződésszegés In: CSEHI Zoltán (főszerk.): 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről Kommentárja. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2021.1568-1569.

Az, hogy mi tekinthető a kimentés körében ellenőrzési körön kívüli oknak egy vállalkozói díj megfizetése iránt indított perben, azzal a Debreceni Ítéltábla is foglalkozott a Gf.30.314/2018/6. számú esetenél. Ez az eset arról szólt, hogy az Emberi Erőforrások Minisztériuma, mint támogató által kiírt a „sz-i Sz. L. G. Szeretet Szolgálat ápoló, gondozó otthonának kiváltása” című projekt megvalósítására az alperes pályázatot nyújtott be, melyet a kiíró elfogadott. A pályázati kiírás részletesen tartalmazta a létrehozandó intézmény és egységeinek leírását. A projekt összköltsége 987 832 745 forint, melyet utófinanszírozás keretében a támogató uniós forrásból teljes összegben folyósít a támogatott részére. A kedvezményezettet közbeszerzési eljárás lefolytatásának kötelezettsége terhelte. A kiíró képviseletében eljáró Nemzeti Fejlesztési Ügynökség, mint támogató és az alperes, mint kedvezményezett 2013. augusztusában támogatási szerződést kötött. Abban meghatározták a projekt befejezési határidejét 2015. június 30-ában (utóbb ezt a határidőt 2015. december 31-re módosították). Az alperes a projekt megvalósítására közbeszerzési eljárást megindító felhívást tett közzé. Az ajánlati felhívás tartalmazta a végteljesítés előírt határidejét, tehát a 2015. október 31.napját. A pályázati felhívásra a felperes ajánlatot tett, ő lett a nyertes ajánlattevő is. 2015. augusztus 27-én a peres felek négy, feltételeiben egyező átalányáras szerződést írtak alá a kivitelezésre. Abban rögzítették, hogy a kivitelezés csak a megrendelő által írásban jóváhagyott kiviteli tervek birtokában kezdhető meg, s a teljes körű hiány- és hibamentes végteljesítés határideje a szerződéskötést követő 139. nap, azzal, hogy a szerződés teljesítése semmi esetben sem nyúlhat túl a véghatáridőn, mert ez elszámolási problémákat vethet fel. A megrendelő négy részszámla benyújtására adott lehetőséget, azzal, hogy a végszámla a sikeres műszaki átadás-átvétel után nyújtható be. A felperes a kiviteli terveket megrendelte, annak egyház általi jóváhagyását követően a munkálatokat megkezdte. 2015. október 27-én kelt levelében a befejezési határidő (az október 31-i véghatáridő) módosítását kezdeményezte 2015. december 15- napjáig. A levélre az alperes nem válaszolt. A kivitelező az első három részszámlát benyújtotta, azokat a megrendelő kiegyenlítette. A vállalkozó a munkát az alperessel kötött első szerződés tárgyát (A jelű épületek) illetően 2016. február 1-én, a második, harmadik, negyedik szerződések tárgyát (B1, B2 és C jelű épületek) illetően 2016. február 5-én készre jelentette. Az alperes a készre jelentést visszautasította, és 2016. március 10-ig póthatáridőt tűzött a hibák kijavítására. A március 10-én megkezdett átadás-átvételi eljárás újból eredménytelenül zárult, a megrendelő ismét póthatáridőt adott a vállalkozónak a továbbra is fennálló hibák kijavítására, a hiányosságok elhárítására. A vállalkozó a munkát újból készre jelentette. A műszaki ellenőr az átadás-átvételi eljárást március 16-17-ére kitűzte, ám ekkor a hibák,

hiányosságok kiküszöbölésére a felperes további 8 nap határidőt kapott. A műszaki ellenőr az átadás-átvételi eljárást ezt követően az érdekeltek bevonásával lefolytatta, s arról a jegyzőkönyveket szerződésenként külön-külön kiállította. Azok 12. pontjában az alperes által érvényesíteni kívánt szavatossági- és kötbérigényről rögzítette, hogy a „megrendelő a vállalkozó szerződésszegésével - különösen a hibás és késedelmes teljesítéssel - kapcsolatos jogait kifejezetten fenntartva veszi át a vállalkozó teljesítését”. A vállalkozó a megkapott teljesítés-igazolások alapján kiállította a négy végszámláját, azok kiegyenlítésére azonban nem került sor.

A felperes keresetében 172 111 475 forint, ennek 2016. május 19-től járó kamata és a perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Álláspontja szerint a megrendelővel kötött vállalkozási szerződésben írt kötelezettségét teljesítette, a hibákat kijavította, azt követően, április 8-án a megrendelő teljesítés-igazolásokat adott részére mind a négy szerződés kapcsán, ám a vállalkozói díjat a fizetési határidő lejárta ellenére nem fizette meg. Ideiglenes intézkedés iránti kérelmet is előterjesztett, amelyben a vállalkozói díja általános forgalmi adó tartalmának, 36 590 629 forintnak, illetve a teljesítési biztosíték 20 849 994 forintos összegének megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, hivatkozva a kivitelező hibás és késedelmes teljesítésére, melyre figyelemmel beszámítási kifogást, majd viszontkeresetet terjesztett elő. Szavatossági és késedelmi kötbérigénye mellett a felperes szerződésszegésével őt ért kár megtérítését is követelte. Viszontkeresetében a felperest 202 366 588 forint tőke, és e követelés egyes elemei után eltérő időpontoktól járó kamatai megfizetésére kérte kötelezni. Kárként jelölte meg a felperes négy végszámlájában feltüntetett 172 111 475 forintot, melyet a közösségi forrásból akkor kaphatott volna meg, ha a felperes a szerződést határidőben teljesítette volna. Késedelme következtében ez az uniós forrás számára elveszett, kárként jelentkezik. 2 540 000 forint megfizetésére tartott igényt, mert a kivitelezés során eljáró műszaki ellenőr szerződését a felperes késedelmes teljesítése miatt az eredeti kivitelezési határidőn túli időre meg kellett hosszabbítani. Az elsőfokú bíróság az ideiglenes intézkedés iránti kérelemnek helyt adott, az alapján a felperes által kért összeget a közjegyző előtt letétbe helyezett összegből az alperes a felperes részére megfizette.

Az elsőfokú bíróság ítéletében kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 114 515 220 forintot, ennek 2016. május 19-től a kifizetésig járó, a Ptk. 6:155. §-a szerinti kamatát. Az ezt meghaladó kereseti követelést, nem érintve az ideiglenes intézkedést, az alperesi viszontkeresetet,

továbbá beszámítási kifogást elutasította. A határozata indoklásában többek között kifejtette, hogy a felek közötti vállalkozói szerződés érvényesen létrejött, az - a felperes álláspontjával szemben - a teljesítési határidő kérdésében mutatkozó ellentmondás ellenére még részben sem érvénytelen. A felperes elfogadta a „kettős feltétellel meghatározott” teljesítési határidőt, s utóbb már nem hivatkozhat annak teljesíthetetlenségére, késedelmének következményeit 50 %-ban viselnie kell. Az alperes már a pályázati eljárás során tisztában lehetett azzal, hogy annak csúszása miatt a teljesítési határidő nem tartható, kérésére készült el a pályázat alapját képező elvi terv és költségvetés, majd jóváhagyásával a kiviteli terv, márpedig a tervező nem a kereskedelmi forgalomban „járatos” anyagot tervezte, hiányosak voltak a tervek, ennek következményeit a felperesre nem háríthatja át teljes mértékben a megrendelő. Lehetősége lett volna több kivitelezővel szerződést kötni, s így biztosítani az időn belüli teljesítést, mivel nem ezt tette, ennek következményeit viselnie kell a felperessel egyenlő mértékben. Tényként rögzítette, hogy a felperes a szerződésben leírt végső határidőhöz - 2015. december 15. - képest késedelmesen fejezte be az építési munkákat, ám e késedelemhez a megrendelő azonos mértékben járult hozzá. Az ítélettel szemben a felperes és alperes is terjesztett elő fellebbezést.

Az ítéletábra a fellebbezési indítvány tekintetében a felperes fellebbezését alaptalannak, az alperes fellebbezését részben alaposnak találta. Az ítéletábra szerint az elsőfokú bíróság a tényállást nem helytállóan állapította meg, az tartalmaz több iratellenes, pontatlan megállapítást, ugyanakkor nem rögzít számos, az érdemi döntésnél figyelembe veendő lényeges körülményt. A döntése indoklása felületes, nem meggyőző, némely esetben pedig teljes mértékben elmaradt. Mindezekre figyelemmel az ítéletábra a per eldöntése szempontjából releváns tényállást maga állapította meg. A peres felek 2015. augusztus 27-én kivitelezési (Ptk. 6:252. §), vállalkozási (Ptk. 6:238. §) szerződést kötöttek. A szerződés e per elbírálása szempontjából lényeges tartalmi eleme a teljesítési határidő meghatározása. E tekintetben a szerződés egymásnak ellentmondó két határidőt tartalmaz, egyrészt a szerződéskötést követő 139. napot (mely ténylegesen 2016. január 13.), illetve végteljesítés határidejeként 2015. október 31-ét. E két időpont között a közbeszerzési eljárás során valóban nem mutatkozott ellentmondás, ugyanakkor a szerződés tényleges aláírásakor, annak időpontjában az ellentmondás fennállt, a Ptk. 6:107. § (2) bekezdése kimondja, hogy az érthetetlen kikötés vagy az egymásnak ellentmondó kikötések semmisesek. A szerződés 3.1. pontja sorolta fel azokat a dokumentumokat, melyek szerződéses vita esetén, mint a szerződés elválaszthatatlan részei

alkalmazandók, így első helyen az ajánlati felhívást. Ebben azonban a teljesítési határidő június 30-a, amely értelemszerűen nem küszöböli ki a teljesítési határidő meghatározásában mutatkozó ellentmondást. Az ítélet tábla álláspontja szerint azonban a felek a teljesítési határidő kérdésében mutatkozó semmisségi okot konvalidálták, a szerződés részleges semmissége a felek egybehangzó nyilatkozata alapján elhárult. A felperes ugyanis a tényállásban rögzítettek szerint kezdeményezte a teljesítési határidő 2015. december 15-re történő módosítását, míg az alperes képviselőjében nyilatkozó érsek metropolita ugyancsak a 2015. december 15-i határidőt jelölte meg, mint olyat, melynek betartása esetén a megrendelő nem alkalmazza a késedelem következményeit. E nyilatkozatok tartalmuk szerint egybehangzó nyilatkozatok, mellyel a felek a kivitelezés teljesítési határidejét 2015. december 15-re módosították. Nem volt kétséges, hogy e határidőre sem fejeződött be a kivitelezés, s e szerződéses kikötés megszegése kizárólag a felperesnek róható fel. A per eldöntése szempontjából a szerződés megszegése, a felperes késedelembe esése megítélése szempontjából kizárólag annak van jelentősége, hogy a felperes a szerződést megkötötte, maga kezdeményezte a december 15-i teljesítési határidő figyelembevételét, amit ezek szerint maga is reálisnak tartott, és e határidő elmulasztásában az alperesnek semmilyen felróható közrehatása nincsen. Az „ellenőrzési körön kívül eső” mentesülési ok megfogalmazása a felelősség többi eleméhez hasonlóan absztrakt, melyet a jogalkotói szándék szerint objektív mércével, és nem felróhatósági alapon kell megközelíteni. Az „ellenőrzési körön kívül” fordulat a jogalkotói törekvés fényében helyesen a vis maior tartalmi elemeként értelmezendő, és semmiképpen sem lehet mérhető a „gondos ellenőrzés” vagy a felróhatóság mércéjével. Önmagában az, hogy a szerződést megszegő fél az adott körülményt nem képes befolyásolni, illetve nem képes arra hatást gyakorolni, nem eredményezi azt, hogy a körülményt ellenőrzési körön kívül esőnek kell tekinteni. Ilyen, a kártérítési felelősség alóli kimentés körében figyelembe vehető indokot a felperes nem igazolt. Azok az okok, melyek e körben felmerültek, s amelyeket az elsőfokú bíróság - helytelenül - értékelt, azaz az anyagbeszerzési nehézségek, tervezői hiányosságok figyelembe nem vehetőek, mert egyrészt ezek a felperes oldalán felmerülő kockázati elemek, másrészt a kiviteli tervek tekintetében tényszerűen sem igazoltak, azaz nem állapítható meg, hogy a kiviteli tervek hibásak lettek volna, másrészt azok elkészítése a szerződés értelmében a felperes kötelezettsége volt. Mindezekre tekintettel tehát a felperes a kártérítési felelősség alól magát kimenteni nem tudta, ebből következően köteles az alperes kárát megtéríteni. A kifejtettek értelmében tehát a felperes fellebbezés alaptalannak, az alperes

fellebbezése részben alaposnak bizonyult, és az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta.²²

Ebben a fejezetben szó volt arról, hogy a károkozó magatartás (tevőleges magatartás vagy mulasztás) maga a szerződésszegés és a kártérítési kötelezettség bármely szerződésszegéshez kapcsolódhat, ami lehet szerződéses főkötelezettség vagy valamely szerződéses mellékkötelezettség. A régi Ptk. egységes, felróhatósági alapú felelősségi rendszert szabályozott, az új Ptk. ezen változtatott, mert eltérő alpra helyezte a kimentést a kontraktuális és a deliktuális kártérítési felelősség esetében, és ugyancsak különböző szabályokat állapított a megtérítendő kár feltételeinél.

6. A hibás teljesítés szabályai

6.1. A hibás teljesítés

A Ptk. külön fejezetben szabályozza a hibás teljesítést. A hibás teljesítés a szerződésszegés egyik nevesített esete. A Ptk. 6:157. § (1) bekezdése úgy fogalmaz, hogy a kötelezett hibásan teljesít, ha a szolgáltatás a teljesítés időpontjában nem felel meg a szerződésben vagy jogszabályban megállapított minőségi követelményeknek. Nem teljesít hibásan a kötelezett, ha a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy a hibát a szerződéskötés időpontjában ismernie kellett. A (2) bekezdés alapján a fogyasztó és vállalkozás közötti szerződésben semmis az a kikötés, amely e fejezetnek a kellékszavatosságra és a jótállásra vonatkozó rendelkezéseitől a fogyasztó hátrányára tér el.

6.2. A hibás teljesítés általános szabályai

A hibás teljesítés szabályai minden szerződéstípus esetén alkalmazhatók, a fogyasztói és kereskedelmi szerződésekre is egyaránt. A Ptk. főszabályai az üzleti életben kötött szerződésekre vonatkoznak. Ez alól kivételt jelentenek bizonyos, a fogyasztók által vállalkozásokkal kötött szerződésekre vonatkozó rendelkezések. A Ptk. az egyes szerződéstípusoknál a hibás teljesítésre további külön szabályokat állapít meg, ha ezt a szolgáltatás sajátossága indokoltta teszi.²³

²² Debreceni Ítéletábrla Gf.II.30.314/2018/6. számú ítélete

²³ BÁRSONY Eszter: A szerződésszegés In: CSEHI Zoltán (főszerk.): 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről Kommentárja. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2021.1617.

A köznapi értelemben hibásnak tekintett szolgáltatás nyújtása önmagában nem szükségképpen jelent hibás teljesítést, számos esetben ugyanis magából a szolgáltatás természetéből adódik, hogy a jogosult eleve nem számíthat minden hibától mentes szolgáltatásra. A teljesítés hibás vagy hibátlan voltát ezért az adott konkrét szerződés tartalmához - tehát a felek szerződési akaratához - kell mérni. A felek megállapodása határozza meg a szerződés tartalmát, a kötelezett által vállalt szolgáltatást és annak minőségét is, amelyhez képest megállapítható, hogy a szolgáltatás köznapi értelemben vett hibája egyben jogi értelemben is hibás teljesítést eredményez-e. A felek ugyanis a szerződés tartalmát a Ptk. 6:59 § (2) bekezdése értelmében szabadon állapíthatják meg. A szolgáltatás minőségével kapcsolatos jogszabályi elvárások többféle módon is megfogalmazódhatnak. Egyrészt külön jogszabályok minőségi követelmények rögzítésével előírhatják az adott szolgáltatás konkrét tulajdonságait. Ha e szabályok kógensnek, akkor a szolgáltatás minőségének megítélése során ezeket kell alapul venni. A diszpozitív szabályozás pedig a felek eltérő megállapodása hiányában irányadó. Ha a szolgáltatás minőségével kapcsolatban sem a felek szerződése, sem külön jogszabály nem fogalmaz meg más elvárásokat, akkor a Ptk.6:123.§ (1) bekezdésében megfogalmazott általános követelmények kerülnek alkalmazásra.

Vagyis a Ptk. 6:123. § (1) bekezdése szerint a szolgáltatásnak a teljesítés időpontjában alkalmasnak kell lennie a rendeltetése szerinti célra, így

- a) alkalmasnak kell lennie a jogosult által meghatározott célra, ha azt a jogosult a szerződéskötés előtt a kötelezett tudomására hozta;
- b) alkalmasnak kell lennie azokra a célokra, amelyekre más, azonos rendeltetésű szolgáltatásokat rendszerint használnak;
- c) rendelkeznie kell azzal a minőséggel, és nyújtania kell azt a teljesítményt, amely azonos rendeltetésű szolgáltatásoknál szokásos, és amelyet a jogosult elvárhat, figyelembe véve a kötelezettnek vagy - ha nem a kötelezett állítja elő a szolgáltatás tárgyát - a szolgáltatás előállítójának és ezek képviselőjének a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó nyilvános kijelentését;
- d) rendelkeznie kell a kötelezett által adott leírásban szereplő vagy az általa a jogosultnak mintaként bemutatott szolgáltatásra jellemző tulajdonságokkal; és
- e) meg kell felelnie a jogszabályban meghatározott minőségi követelményeknek.

A szolgáltatás tehát hibás, ha bármely okból nem alkalmas a rendeltetésének megfelelő felhasználásra, vagy nem rendelkezik az ilyen szolgáltatások szokásos, a jogosult által elvárható minőségével.²⁴

Erre mutatott rá a Kúria is az egyik döntésében, ahol a tényállás szerint a felperes 1100 db műanyag vödört rendelt meg az alperestől. 1056 db vödörbe mindösszesen 26 400 kg akácmézett töltött, amelyet, a németországi székhelyű anyacégéhez kiszállított. Az átvétel során a vödrök felnyitását követően a méz szennyezettségét észlelték, abban fehér műanyag szálakat találtak. A mézben talált idegen anyagok az alperes által gyártott vödrökből származtak, és a gyártás során keletkeztek. A felperes módosított keresetében 5 013 148 forint és késedelmi kamata, valamint perköltség megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Igényét hibás teljesítés miatti kártérítés jogcímén érvényesítette. Arra hivatkozott, hogy az alperestől vásárolt műanyag vödrök nem feleltek meg a szerződés alperes által is tudott céljának, holott az alperesi tanúsítvány szerint azok élelmiszer tárolására is alkalmasak voltak. Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a felperes a hibás teljesítést nem tudta bizonyítani, és előadta azt is, hogy a termék jellegzetességei gyártási sajátosságai alapján a felperesnek számítania kellett arra, hogy a vödrökből műanyag szálak válhatnak le. Számára nem volt előre látható, hogy a felperes a vödrökbe élelmiszeripari terméket tölt, illetőleg az sem, hogy azt Németországba szállítja. Hivatkozott arra, hogy nem bizonyított, hogy a felperesi kár hibás teljesítéssel okozati összefüggésben merült fel. Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította. A másodfokú bíróság közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és megállapította, hogy az alperes felelőssége 100%-os mértékben fennáll a felperessel kötött adásvételi szerződés megszegése miatt a felperest ért károkért. A bíróságnak a jogvita eldöntéséhez abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az alperes részéről történt-e hibás teljesítés. A Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartotta és megállapította, hogy *hibás a teljesítés, ha az alperes által a felperes részére adott terméktájékoztató szerint a termék élelmiszer tárolására alkalmas, ennek ellenére abban gyártásból eredő szennyeződések keletkeztek.*²⁵

²⁴ FARKAS Attila László: A szerződészegés. In: WELLMANN György (főszerk.): *a Ptk. Magyarázata V/VI. Polgári Jog. Kötelmi Jog. Első és Második Rész.* Budapest, HVG ORAC Lap és Könyvkiadó Kft., 2021. 477-480.

²⁵ BH2019.12.; Kúria Pfv. 22.143/2017/7.

Egy másik ügyben a Kúria azt mondta ki, hogy építési szerződés esetén a kivitelező hibás teljesítése következtében a megrendelő részéről választott szavatossági jog - így különösen a természetbeli kijavítás iránti igény - megítélése során figyelemmel kell lenni a műszaki észszerűség és gazdaságosság szempontjára is. A hibásan teljesítő vállalkozó a szerződésszegés következményei alól nem mentesülhet, másfelől viszont a szavatossági igény sem eredményezhet öncélú, visszaélészerű joggyakorlást.²⁶

Ebben a konkrét ügyben a felek vállalkozási szerződést kötöttek, melynek tárgya egy épülő Elektronáruháza alagsor hidegburkoló munkáinak elvégzése volt. A kivitelezéshez szükséges anyagokat a megrendelő - alperes - volt köteles biztosítani. A szerződés szerint a vállalkozónak, felperesnek a munkát I. osztályú minőségben kellett kiviteleznie. Az elvégzett munkáért a felek vállalkozói díjban állapodtak meg. A munkaterületet 1996. november hó 1. napján volt köteles a kivitelezéshez a megrendelő átadni, a teljesítési határidő november hó 15. napja volt. Az alperes december hó 1. napjára tűzte ki az áruháza megnyitását. A felperes a szerződés alapján a kivitelezést megkezdte. A szerződésben vállaltak mellett a megrendelő pótmunkaként a homlokzatburkolat elkészítését is megrendelte a felperestől. Az alperes képviselője a kivitelező munkaterületen lévő dolgozóival különböző minőségi kifogásokat közölt és felhívta őket a munka azonnali befejezésére. A kivitelezés készültsége ekkor mintegy 90%-os volt, a még hátramaradt munkákat más alvállalkozók végezték el. Az alperes a minőségi kifogásokra hivatkozással nem volt hajlandó a felperes vállalkozói díjának megfizetésére. A felek a vállalkozót megillető vállalkozói díj mértéke és a javítás tekintetében többször egyeztettek, azonban közöttük megegyezés nem jött létre. Az egyeztetési jegyzőkönyvben rögzítették, hogy a felperes a vállalkozói díj csökkentése mellett is hajlandó a minőségi kifogásokkal kapcsolatos javítások elvégzésére, az alperes azonban a felperes ajánlatát nem fogadta el. A felperes keresetében 470 981 Ft és járuléka megfizetésére kérte kötelezni alperest vállalkozói díj jogcímén. A szakértői értékelés ismeretében nem vitatta, hogy a szerződéstől eltérően csak II. osztályú minőségben teljesített, ehhez igazodóan számította ki az őt megillető vállalkozói díj összegét. Az alperes a kereset elutasítását kérte. A hibás teljesítés miatt kifogásként szavatossági igény érvényesítését jelentett be, miután a vállalkozó nem I. osztályú minőségben teljesített. Ezért az I. osztályú újra teljesítésig a vállalkozói díjat jogszerűen tarthatja vissza. E mellett viszontkeresetet is

²⁶ BDT2000. 227.

előterjesztett, kérte kötelezni felperest 232 279 Ft és járulékai megfizetésére, illetve a kijavítás természetbeni elvégzésére. Vizontkeresetét azzal indokolta, hogy a hibákat a kötelezett nem javította ki, ezért az őt megillető vállalkozói díjból a kijavítással járó költségeket le kell vonni, s mivel azok meghaladják a felperest megillető vállalkozói díjat, ezért a felperes köteles a vizontkeresetben megjelölt összeg megfizetésére. A felperes a vizontkereset elutasítását kérte. Az elsőfokú bíróság ítéletében felperes keresetének részben adott helyt, alperest kötelezte 346 448 Ft és járulékai megfizetésére, míg ezt meghaladóan a keresetet - egyben alperes vizontkeresetét is - elutasította. Ítéletének indokolásában megállapította, hogy a vállalkozási szerződés értelmében a felperes I. osztályú minőségben volt köteles teljesíteni, azonban ennek nem tett eleget, az általa elvégzett kivitelezés csak II. osztályú minőségű. Ebből következően a felperes hibásan teljesített. A jogosult szavatossági igényként a kijavítást kérte alkalmazni, azonban a perbeli esetben ez nem volt alkalmazható. Ennek indokát az elsőfokú bíróság egyfelől abban jelölte meg, hogy a teljesítés alkalmas arra, hogy az autóparkoló - melynek burkolási munkáit végezte felperes - rendeltetészerűen használható legyen, másfelől pedig a felület teljes újraburkolása esetén annak költségei jelentősen meghaladnák a felperesi vállalkozó szolgáltatásának az értékét. Kifejtette, hogy a bírói gyakorlat ilyen esetben a kijavítást nem engedi meg, hanem elállásnak van helye. Lényegében ezt választotta az alperes is, amikor a kivitelezővel a munkálatokat leállította. Mivel a mű rendeltetészerű használatra alkalmas, ezért a szolgáltatás átvétele nem lett volna megtagadható. A felek között a szakértői vélemény szerint ejtette meg az elszámolást, a felperest megillető vállalkozói díjból az indokoltan felmerült, a hibás teljesítéssel összefüggésben jogszerűen érvényesíthető költségeket levonásba helyezte. A vizontkeresetet a keresettel összefüggésben kifejtett jogi indokai alapján utasította el. Az ítélet ellen alperes nyújtott be fellebbezést, azonban a másodfokú bíróság a fellebbezést nem találta alaposnak. Tény, hogy a perbeli hidegburkolás nem elégítette ki az I. osztályú munkára előírt törvényi minőségi követelményeket és így nem felelt meg a szerződés minőségi követelményeinek sem. A szerződésben ugyanis a vállalkozó I. osztályú minőségben elvégzett kivitelezést vállalt fel. A felek azt is meghatározták, amennyiben a teljesítés nem I. osztályú minőségben történik, úgy jogkövetkezményként - többek között - a megrendelő a vállalkozó elzárkózása esetén a javítást más kivitelezővel elvégeztetheti, a kijavításig a díjat visszatarthatja. A megrendelő hibás teljesítés esetén szabadon választhat szavatossági igényei közül, választhatja a hiba kijavítását is. Választásának önmagában nem lehet akadálya az sem - amint erre az alperes helyesen hivatkozott -, ha a kijavítás költségvonzata - a visszabontás és új anyag beépítése folytán - akár

jelentősen meghaladja a vállalkozói díjat. A kijavítás kárkövetkezményei a szerződésszegő kötelezettet terhelik. Ugyanakkor a kijavításhoz való szavatossági jog gyakorlása során is érvényesülnek az általános polgári jogi alapelvek, a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye. Az igényérvényesítésnek általában korlátja a jogok rendeltetésszerű gyakorlása, azaz a polgári jogok gyakorlása és kötelezettségek teljesítése során a felek a jóhiszeműség és a tisztesség követelményeinek megfelelően kölcsönösen együttműködve kötelesek eljárni. A kijavítás, mint szavatossági igény érvényesítése esetén ez azt jelenti, figyelemmel kell lenni a műszaki észszerűség és gazdaságosság szempontjára is. Nem jelentheti ez azt, hogy a hibásan teljesítő vállalkozó „kibújhat” a szerződésszegés következményei alól, másfelől, viszont a szavatossági igény érvényesítése nem eredményezhet öncélú, visszaélészerű joggyakorlást sem. A bírói gyakorlat ezért abból indul ki, hogy a kötelezett hibás teljesítése esetén a jogszabályban biztosított szavatossági jogok természetesen a jogosult érdekeit védik, de a szavatossági jogok gyakorlása akkor tekinthető rendeltetésszerűnek, ha az említett célok érdekében úgy érvényesülnek, hogy nem eredményezik a kötelezett méltánytalan érdeksérelmét. Ezért vizsgálni kell, hogy a jogszerűen választott szavatossági jog megfelelően szolgálja-e a rendeltetését. Az alkalmazott jogkövetkezmény nem róhat aránytalan terhet, kötelezettséget a kötelezetre, így adott esetben azt is mérlegelni kell, hogy az eredeti vételárat meghaladó kijavítási költségigénye gazdaságos, megfelelő igényérvényesítésének minősül-e vagy ezek alapján más szavatossági jog választása indokolt a jogosult részéről, különösen akkor, ha a kötelezett a jogai védelmében vállalja a kijavítást (BH1998. 378. sz. jogeset). A konkrét perbeli esetben ezért mérlegelni kellett a felperes által elvégzett munka jellegét, rendeltetését, azt, hogy a hibás teljesítés a jogosultnak milyen érdeksérelmet okozott.

A perbeli kivitelezés óta, három éve alperes azonban kijavítási munkákat nem végeztetett és arra sem utal semmilyen adat, hogy ilyen munkálatokat kívánna végeztetni. A felperes által elkészített mű - bár minőséghibás -, de rendeltetésszerű használatra - alagsori parkolóként - alkalmas, több év óta használja is az alperes. Figyelemmel az eltelt időszakra, egyfelől a hidegburkolat természetes avulása, ezzel összefüggő felújítása válik időszerűvé, másfelől a szükségszerűen felmerülő költségnövekedés az alperes magatartása - késedelme - miatt állhat elő. Ilyen adatok mellett kétséges, hogy ténylegesen is sor kerülne a kijavíttatás elvégzésére - az avulási idő letelte előtt - az alperes részéről. A szakvélemény szerint az alperes által megjelölt kijavítás műszaki-szakmai szempontból ésszerűtlen és gazdaságtalan. Az igényérvényesítéssel való késlekedés, a felperes által

felajánlott kijavítás visszautasítása, valamint a mű két és fél éve fennálló változatlan folyamatos használata, s azon tény miatt, hogy a kétségtelenül fennálló hiba ellenére a parkoló rendeltetésszerű használatra alkalmas, továbbá a kijavításnak az alperes által megjelölt módon történő ésszerűtlen és indokolatlan költségvonzata miatt az alperes által előterjesztett kijavítás iránt igény alaptalan volt. Bár a jogosultat illeti meg a választás az érvényesíthető szavatossági jogok közül, mégis jelen esetben - a bírói gyakorlattal összhangban - az alperes joggyakorlásának gátját képezte a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének maradéktalan biztosítása. Ha a kötelezett vállalja a kijavítást, a vételárat meghaladó kijavítás költség iránti perben a bíróságnak azt is vizsgálnia kell, hogy a jogosult szavatossági jogait rendeltetésszerűen gyakorolja-e (BH1998. 378. sz. jogeset). Nem követelheti a jogosult a kijavítást, ha annak költségei megközelítik a dolog forgalmi értékét. Ebben az esetben a szerződéstől való elállásra van joga.

Összefoglalva: a felperes a perbeli esetben hibásan teljesített, mert nem I., hanem II. osztályú a teljesítésének minősége. Ezért a vállalkozói díjjal szemben a jogosult - alperes - jogszerűen érvényesíthetett szavatossági igényt. A kijavítással kapcsolatban előterjesztett igénye méltánytalan helyzetet eredményezett volna a kivitelező terhére, a perbeli körülmények alapján ennek érvényesítése esetén az alperes szavatossági jogát visszaélésszerűen gyakorolta volna. Ennek a rendeltetésszerű joggyakorlás követelménye szab gátat. Mindez azt jelenti, hogy a vállalkozót a csökkentett minőségű teljesítése után járó díjból a javítás indokolt és szükségszerű költségeit kellett levonni, és ennek alapján állapítható meg a felperest megillető vállalkozói díj összege. A Ptk. 306. § (5) bekezdése értelmében hibás teljesítés esetén a jogosult az ellenszolgáltatás arányos részét a kijavításig vagy kicserélésig visszatarthatja. Erre utaltak a felek a szerződésben, amikor abban állapodtak meg, hogy a megrendelőnek jogában áll a hibás, illetve nem megfelelő minőségű munka teljes körű kijavításáig a számla kifizetését visszatartani. A jogszabály és a felek szerződésének rendelkezéseiből adódóan késedelmi kamat arra az időszakra, amíg jogerős döntés a hibás teljesítésről nem rendelkezett, annak jogkövetkezményeit nem vonta le, nem jár. Ezért a késedelmi kamatfizetési kötelezettség a jövőre vonatkozóan áll be, az elsőfokú bíróság által megállapított teljesítési határidőt követően. A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a kamat tekintetében részben változtatta meg, míg egyebekben az elsőfokú bíróság - érdemben helyes - ítéletét helybenhagyta.

A rendeltetés szerinti használat körében a Kúria egy közbenső ítéletének elvi tartalmát úgy határozta meg, hogy abban a tekintetben, hogy hibás-e az alperesi teljesítés, döntő jelentősége van a szerződéssel elérni kívánt célnak. A növények védelmére létesített jégvédőháló-rendszerrel, az annak alátámasztására szolgáló támrendszerrel elvárható, hogy a vis maiornak nem minősülő időjárási körülmények között is alkalmas legyen a rendeltetés szerinti használata.

Ez az ügy hibás teljesítésből eredő kártérítés és járulékaik megfizetése iránt indult, melyben a peres felek között 2012. május 14-én vállalkozási szerződés jött létre a felperes kajszibarackos ültetvényére jégvédőhálót tartó támrendszer létesítésére. Az alperes 2012 május, június hónapban leszállította a támrendszer elemeit a felperes ingatlanára, majd fel is építette a támrendszert. A kivitelezés során kapcsolatban maradt a rendszer olasz gyártójával (cég1 Srl.), aki az oszlopok közötti maximális 12 méter távolságot jóváhagyta. A jégvédőhálót a felperessel kötött szerződés alapján a cég2 kft. helyezte el 2013-ban az alperes által már felépített támrendszerre. A felperes 2017-ben a jégvédőhálót március végén, április elején nyitotta ki. 2017. április 19-én a reggeli, délelőtti órákban az érintett területen intenzív havazás kezdődött és több órán keresztül mintegy 5-8 centiméter hó hullott. A hóesést követően a támrendszer betonoszlopai kevésbé a föld felett eltörték, és a rendszer 10 óra körül összeomlott az alatta lévő kajszibarack ültetvényre. A szomszédos gyümölcsösben a 2010-ben 9 m oszloptávolsággal felépített jégvédőháló-rendszer állva maradt. A felperes a perbeli jégvédőháló-rendszer összeomlása okának megállapítása és a javítási költségek meghatározása érdekében közjegyző előtt előzetes bizonyítást kezdeményezett. Az előzetes bizonyítási eljárásban 2017. július 15-én készített szakvélemény szerint a támrendszer összeomlásának alapvető oka az volt, hogy a tervezés és a kivitelezés során nem tartották be az oszloptávolságra vonatkozó gyártói előírást. A támrendszer, a tönkrement rendszer teljes elbontásával és újra telepítésével valószínűsíthető meg, az újjáépítés költsége 2012. évi árakon számolva 8.524.814 forint.

A felperes kereseti kérelmében 8.524.814 forint kártérítés és kamata megfizetésére kérte kötelezni az alperest hibás teljesítés folytán a támrendszer újjáépítésének költsége címén. Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Arra hivatkozott, hogy a támrendszer a jégvédőháló telepítésére alkalmas volt. A tám- és jégvédőháló-rendszer kizárólag a jégeső elleni védelemre szolgál. A felperes a jégvédőhálót havazáskor rendeltetésellenes módon használta kifizetett

állapotban, ez okozta a rendszer túlterhelését, ezért a kárt a felperes maga okozta. Hivatkozott arra is, hogy a kivitelezést a gyári utasításoknak és szabványnak megfelelően végezte el, így felróhatóság nem terheli.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felperes keresetét elutasította. Indokolása szerint a perbeli rendszert nem havazás elleni védelemre tervezték, erre már a rendszer jégvédőháló megnevezéséből következtetni lehetett, ezért az alperes nem teljesített hibásan. Az elsőfokú bíróság a perben kirendelt igazságügyi szakértő véleményét fogadta el ítékezésének alapjául, amely szerint a jéghálorendszer tönkremenetelét a lehullott hó és a szél által együttesen előidézett túlterhelés okozta.

A másodfokú bíróság jogerős közbenső ítéletével az elsőfokú bíróság kijavított ítéletét megfellebbezett részében megváltoztatta, és megállapította az alperes kártérítési felelősségét a 2017. április 19. napján a kajszibarack ültetvényen bekövetkezett káreseményből eredő kárért. A jogerős közbenső ítélet értelmében az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásból az a jogi következtetés vonható le, hogy az alperes hibásan teljesített. A másodfokú bíróság álláspontja szerint a per eldöntése körében nem annak volt jelentősége, hogy támrendszernek kizárólag a jégeső ellen kellett-e védelmet nyújtania vagy sem, hanem annak, hogy a szabadban lévő támrendszernek bírnia kellett-e a lehulló csapadék súlyát és a szélökéseket. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a támrendszer rendeltetésszerű használata körében elvárható, hogy az bírja a vis maiornak nem minősülő időjárási viszonyokat. A jogerős közbenső ítélet értelmében a felperesnek a jégvédőháló létesítésével az ültetvény káros időjárási hatásoktól történő megvédése volt a célja. Ez csak úgy érhető el, ha a támrendszert már a jégeső várható előfordulása előtti időszakban kinyitják, és az a termés betakarításáig nyitva marad. Ebből következően a támrendszernek ellen kell tudni állnia a márciustól októberéig tartó időszakban előforduló valamennyi - nem vis maior jellegű - időjárási viszontagságnak. A perbeli havazás és szél nem volt extrém értékű és a per során a szakvéleményekből megállapítható volt, hogy a támrendszer összeomlásának alapvető oka az volt, hogy a tervezés és a kivitelezés során nem tartották be a kívánatos és szükséges oszloptávolságot. Minderre tekintettel az alperes hibásan teljesített, ezért a vele okozati összefüggésben álló kár megtérítésére köteles. A jogerős közbenső ítélettel szemben az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet.

A Kúria szerint a perbeli esetben az első- és a másodfokú bíróság ugyanabból a tényállásból kiindulva jutott az alperes felelősségének kérdésében eltérő jogi következtetésre. Álláspontja szerint a másodfokú bíróság közbenső ítéletében megindokolta azt a jogi álláspontját, hogy a támrendszer esetében a szerződés szerű teljesítéshez elvárható, hogy a támrendszer bírja a vis maioroknak nem minősülő időjárási viszonyokat. A peres felek közötti szerződésből egyértelműen megállapítható, hogy a felperes szerződéses érdeke az volt, hogy olyan támrendszer kerüljön megépítésre, amelyre felhelyezett jégvédőhálók megvédik a barackos ültetvényét az időjárási viszonyoktól. A megépített támrendszer rendeltetés szerű használatának minősíthető az, hogy - a felhasználói szokásoknak megfelelően - márciustól kezdődően október végéig a támrendszerre helyezett jégvédőhálók kinyitásra kerülnek, hiszen ebben az időszakban szükséges a gyümölcsös ültetvény megóvása. Helyes mérlegeléssel jutott a másodfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a káresemény bekövetkeztekor az 5-8 centiméteres havazás és az ehhez társuló széllekeések nem voltak olyan kilengést mutató, a tavaszi időjárási viszonyoknak szokásosként nem minősíthető, vis maior jellegű időjárási körülménynek, ami ellen való védekezés körében a támrendszerrel kapcsolatos elvárások már nem érvényesültek. Mindezek mellett annak megállapításához, hogy mi volt a támrendszer összeomlásának alapvető oka, nem statikai számítások végzésére van szükség. Különösen az ugyanezen időjárási viszonyoknak kitett szomszédos, 9 m-es oszloptávolságú támrendszer sértetlenségére tekintettel nem okszerűtlen az a következtetés, hogy a perbeli támrendszer összeomlásának alapvető okául az jelölhető meg, hogy a tervezés és a kivitelezés során nem tartották be a kívánatos és szükséges oszloptávolságot. A Kúria a jogerős közbenső ítéletet hatályában fenntartotta.²⁷

Az új Ptk. alapján a hibás teljesítés jogkövetkezményei az alábbiak:

- a) kellékszavatosság (csak visszterhes szerződés esetén),
- b) okozott kár megtérítése,
- c) jótállás (csak visszterhes szerződés esetén),
- d) jogszatosság,
- e) termékszavatosság (csak fogyasztó és vállalkozás között kötött adásvételi szerződés esetén).

²⁷ Kúria Pfv. 21.232/2020/12.

A hibás teljesítés jogkövetkezményei körében utalnék a Kúria Pfv.V.20.490/2021/8. számú ítéletére, melynek tényállása szerint a felperes, mint vevő és az alperes, mint eladó 2014. július 25-én adásvételi szerződést kötöttek, melynek tárgya egy budapesti társasházi ingatlan. Az adásvételi szerződés V.1. pontja szerint az eladó a kivitelezéssel a Veritas Zrt-t bízta meg, akit az építési kivitelezéssel kapcsolatos szavatossági felelősség és jótállási kötelezettség terhelt. Az V.2. pont értelmében az eladó a birtokbaadással a vevőre engedményezte a kivitelezővel szemben fennálló szavatossági és jótállási igényeit azzal, hogy az engedményezett igényekért való felelősségét kizárta. Az ingatlan hirdetése tartalmazta, hogy a hőszigetelési, akusztikai, illetve energetikai szempontok kiemelt kezeléssel kerültek megvalósításra. Az alperes hibásan teljesített, a hibákat a kivitelezővel részben kijavíttatta. A fennmaradó hibajelenségek: az ingatlan nappalijának időszakonkénti enyhe penészedése, hőhidak jelenléte, az ingatlan - rendeltetésszerű használatot meghaladó mértékű - áthallása. A fennmaradó hibák javítására nem került sor.

A felperes keresetében 11.167.000 forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest, annak hibás teljesítése miatt, elődlegesen kártérítés, másodlagosan árleszállítás jogcímén. Kártérítésként a vagyonában beállott értékcsökkenés és az öt ért vagyoni hátrány kiküszöböléséhez szükséges költség megtérítésére tartott igényt. A felperes - egyéb, a felülvizsgálattal már nem érintett hibajelenségek mellett - hibaként állította a lakás rendeltetésszerű használatot meghaladó mértékű áthallását.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Arra hivatkozott, hogy a hibákat a kivitelezővel maradéktalanul kijavíttatta, a további hibás teljesítést vitatja, az igények egyébként is csak a kivitelezővel szemben érvényesíthetők a szerződés V.2. pontja értelmében.

Az elsőfokú bíróság ítéletével 6.265.100 forint (ebből az áthallással összefüggésben a lentebb részletezettek szerint: 4.659.700 forint) és járulékai megfizetésére kötelezte az alperest, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:157.§-ára alapított jogi indokolása szerint a felek szerződése fogyasztói jellegű, mert az alperes vállalkozóként szolgáltatott, amely körülményre tekintettel a szavatossági felelősségét nem zárhatta ki, a hibás teljesítés ezért érdemben vizsgálendő volt. A beszerzett

szakvélemények alapján az elsőfokú bíróság az áthallással kapcsolatos hibát bizonyítottanak ítélte, a hiba okaként a bejárati ajtók hibáját, a tetőtéri lakások közötti határoló fal elégtelen hangszigetelését, és önálló kürtős szellőzőrendszer helyett gyűjtőkürtős szellőzőrendszer létét állapította meg. A hibát részben ítélte javíthatónak (az áthallásokat enyhíthetőknak), ennek módjaként a tetőtéri két lakás bejárati ajtajai cseréjét, a tetőtéri lakások közötti határoló fal hangszigetelését, a gyűjtőkürtő (minden lakást érintő) önálló kürtőre cserélését tartotta indokoltnak. Ezek javítási költségét 2.679.700 forintban határozta meg. Az áthallások miatti értékcsökkenést 1.980.000 forintban állapította meg (a lakás 33.000.000 forint vételárának 6%-a).

A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését megváltoztatta és a marasztalás tőkeösszegét 3.853.250 forintra leszállította. A másodfokú bíróság hibás teljesítésből eredő igény tekintetében helytállónak ítélte az elsőfokú bíróság álláspontját abban a kérdésben, hogy a felperes a szavatossági igényét az alperessel szemben érvényesíthette, nem a kivitelezővel szemben. Helyesbítve az elsőfokú bíróság e körben adott indokolását kiemelte, hogy az engedmény tárgya az eladó alperes és a kivitelező jogviszonyából származó, és nem az eladó alperes és a vevő felperes jogviszonyából származó jog volt, aminek megfelelően az alperes a szavatossági felelősségét az ő, mint eladó és a felperes, mint vevő közötti jogviszonyból származó jog tekintetében nem zárta ki, amiből következően nem volt jelentősége annak sem, hogy a szerződés fogyasztói vagy sem. A másodfokú bíróság rámutatott arra, hogy annak vizsgálatánál, hogy az alperes szolgáltatása a teljesítéskor megfelelt-e a szerződésben vagy jogszabályban megállapított minőségi követelményeknek (szerződéses és törvényes kellékeknek) figyelembe kellett venni a kötelezettnek a szolgáltatás konkrét tulajdonságaira vonatkozó nyilvános kijelentését is. Ez a konkrét esetben a perbeli társasházban található lakásokra vonatkozó hirdetés tartalmát is jelenti, ezen belül azt, hogy - egyebek mellett - az akusztikai szempontok kiemelt kezeléssel kerültek megvalósításra. Alaptalannak tekintette ezért az alperes hivatkozását a hibás teljesítés hiányára. Kifejtette, hogy a hibás teljesítés objektív jogkövetkezménye a kellékszavatosság, a kellékszavatossági jogok között prioritást élveznek a természetbeni orvoslást biztosító jogok (kijavítás és kicserélés) a pénzügyi orvoslást biztosító jogokkal (árleszállítás, kötelezett költségére kijavítás vagy kijavíttatás), illetve a jogviszony felszámolását biztosító joggal (elállás) szemben. Mindemellett a Ptk. az általános kártérítési szabályokat a hibás teljesítés sajátosságait figyelembe vevő szabállyal egészíti ki, amikor kimondja, hogy a jogosult kártérítés formájában a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett ún.

tapadókár megtérítését is kérheti a kellékszavatossági jogok érvényesítésére irányadó határidőben, feltéve, hogy a természetbeni reparációt jelentő kellékszavatossági jogok kimerültek. Ez utóbbi feltétel a perbeli esetben azáltal adott, hogy az alperes eleve vitatta a hibás teljesítést, tehát a természetbeni reparációt nem vállalta, amire tekintettel rögzíthetőnek tartotta, hogy a tapadókár iránti kártérítési igény az ún. második lépcsős/másodlagos kellékszavatossági jogokkal egy sorban nyílik meg a jogosult számára. A másodfokú bíróság kitért arra is, hogy tapadókár lehet - a perben érvényesítetteknek megfelelően - a károsult vagyonában beállott értékcsökkenés és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költség. Valójában a kötelezett költségére történő kijavítás/kijavíttatás iránti - mint másodlagos szavatossági - jog és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költség, mint kártérítés azonos (pénzbeli) reparációt szolgál. Különbség abban mutatkozik (sajátosan éppen az igényérvényesítés ezen módját választó felperes hátrányára), hogy az előbbi esetben a kijavítás/kijavíttatás költségének károkozói viselése objektív szankció, az utóbbi esetben viszont a károkozó mentesülhet a kártérítési felelősség alól, az alperes azonban mentesülésre nem hivatkozott. Alaptalannak ítélte azt az alperesi védekezést, miszerint kártérítés csak akkor lett volna követelhető, ha a kijavítás/kijavíttatás költsége a felperesnél már felmerült volna, továbbá, hogy a javítási költség és az értékcsökkenés együttes érvényesítése kizárt, hiszen ez csak abban az esetben igaz, ha a kijavítással az értékcsökkenés elenyészik. Ez a másodfokú bíróság megítélése szerint a perbeli esetben nem áll fenn, tekintve, hogy az értékcsökkenés az ingatlan áthallásából adódik, amely hibajelenség okának teljeskörű javítása önmagában a felperes perbeli igénye érvényesítésével nem lehetséges, csakis valamennyi érintett társasházi tulajdonos együttes igényérvényesítése útján. A másodfokú bíróság a kártérítési igényt (a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költséget) az elsőfokú bíróság ítéletében meghatározotthoz képest részben találta alaposnak. A javítási költségekkel összefüggésben hangsúlyozta, hogy azok nem közvetlenül folynak a károkozó magatartásból, hanem a károkozó magatartás és a kár okozati összefüggése közé beiktatódik egy új, a károkozótól független mozzanat: a károsult elhatározása a költségek viselésére, tehát a költség utóbb tapad a károkozó magatartáshoz. Ha az elhatározás indokolt - azaz, ha a kár csökkentésére, kiküszöbölésére, következményei felszámolására irányul, ugyanakkor célszerű és észszerű is -, akkor a kártérítési felelősség fennáll. Fontos azonban, hogy az elhatározás a károsult kizárólagos döntési jogkörébe tartozzék, ellenkező esetben a költség nem csupán az alperes kártérítési felelősségének, hanem más(ok) elhatározásának/döntésének a függvénye is. A perbeli esetben ez azt jelenti, hogy az

alperesnek a javítási költséget csak annyiban kell megtérítenie, amennyiben az a felperes kizárólagos döntési jogkörén belüli javítás/javíttatás körébe esik, de nem kell megtérítenie a javítási költségnek azt a részét, amely más károsult tulajdonosok döntési jogkörébe esik.

A jogerős ítélet ellen az alperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet, melyben az alperes a felperes perbeli legitimációjának hiányára hivatkozott.

A Kúria álláspontja szerint a másodfokú bíróság az eredetileg a kereset tárgyává tett hibákkal kapcsolatos igények közül már kizárólag az áthallás hibáival összefüggésben ítélt meg -összegszerűségében leszállított - kártérítést a felperes elsődleges keresete alapján, és az alperes felülvizsgálati kérelme is ennek két tételét (az értékcsökkenést és az e mellett megítélt javítási költséget) vitatta, így kizárólag e kártérítési elemek képezték a felülvizsgálat tárgyát. Az eljáró bíróságok jogszabálysértés nélkül foglaltak állást a felperes aktív perbeli legitimációja meglétével kapcsolatban. A Kúria egyetért a jogerős ítélet [16] pontjában foglaltakkal, azokra a Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 254. § (3) bekezdésére tekintettel, az ott írtak megismétlése nélkül, csak visszautal. A másodfokú bíróság indokolásához hozzáfűzi: a szerződés hivatkozott V.2. pontja értelmében az eladó a vevőre a „kivitelezővel szemben fennálló szavatossági és jótállási igényeit” engedményezte azzal, hogy „az engedményezett igényekért való felelősségét” zárta ki. A felperes elsődleges keresetében kártérítési igényt érvényesített. A fenti tartalmú engedményezés viszont az idézett szövegrész egyértelmű megfogalmazása értelmében kizárólag a szavatossági és a jótállási igényekre vonatkozott, továbbá az alperes felelősségének kizárása is az „engedményezett igényekre” terjedt ki, azaz kizárólag a felperes, mint vevő szavatossági és jótállási igényeire. Ezek körébe nem értendő bele a felperes elsődleges keresete szerinti kártérítési igény, akkor sem, ha az a szerződés hibás teljesítésével függ össze, mert ezt az eladó alperes nem engedményezte, továbbá erről a jogáról a felperes vevő sem mondott le, márpedig a joglemondás kiterjesztően nem értelmezhető. A jogerős ítélet ezért nem sérti a Ptk. 6:8. §-át, 6:59. §-át és 6:202. §-át. A felperes keresetének elsődleges, kártérítési jogcímére figyelemmel a Kúria hangsúlyozza, hogy a jogalkotó a Ptk-ban - az 1959-es Ptk. deliktuális és kontraktuális kártérítési felelősségi rendszerétől eltérően - alapvetően elhatárolta egymástól e két kártérítési felelősségi alakzatot, és a szerződésszegéssel kapcsolatos kártérítési szabályokat objektivizált felelősségi alapra helyezte. Ennek jelentősége a perbeli esetben abban áll, hogy az alperes a kártérítési felelősség alóli kimentést nem bizonyított,

arra a per során, és felülvizsgálati kérelmében sem hivatkozott. A jogerős ítéletben megítélt értékcsökkenés kapcsán az alperes azzal érvelt, hogy fellebbezése a kereset (teljes) elutasítására, így az az értékcsökkenésre is irányult. A Kúria ezzel összefüggésben arra mutat rá, hogy az ügyben irányadó rPp. 235. § (1) bekezdése értelmében a fellebbezésben - egyéb mellett - meg kell jelölni azt, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja. Az e perrendtartás hatálya alá tartozó fellebbezéseknek tehát szükségképpen tartalmi eleme a fellebbezés indokolása. A felperes által az elsőfokú ítélet ellen 14. sorszám alatt benyújtott fellebbezés pedig e tekintetben indokolást nem, illetve csak a másodfokú bíróság jogerős ítéletének [23] pontjában foglaltak szerint tartalmazott, annak a javítási költséggel együttes érvényesíthetőségét kifogásolva.

A Ptk. 6:522. § (2) bekezdésének a), b) és c) pontjaiban felsorolt - a kártérítési kötelezettség terjedelmét meghatározó - kérelem érvényesíthetősége nem zárja ki egymást, így a károsult vagyonában beállott értékcsökkenés és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költség egymás mellett is érvényesíthetőek.

A hibás teljesítés miatt a károsultat ért vagyoni hátrány (kár) nem a hiba kiküszöböléséhez/csökkentéséhez szükséges javítási költségek tényleges ráfordításával keletkezik, azok a már előállott vagyoncsökkenést (*damnum emergens*), illetve elmaradt vagyoni előnyt (*lucrum cessans*) küszöbölik ki, illetve csökkentik. Erre tekintettel alaptalan a kár bekövetkeztének, illetve kiküszöbölésének (csökkentésének) alperes általi összemosása. A kártérítés alapvető funkciója a reparáció, ami teljesen független attól, hogy a károsult egyáltalán volt-e/van-e/lehetett-e abban az anyagi helyzetben, hogy kijavítsa/kijavíttassa a hibát, ezzel megszüntetve vagy csökkentve a kárt. Az alperesi hivatkozásból kiindulva számos esetben elesne a károsult a kártérítési igénye érvényesítésének lehetőségétől, ha kizárólag a „már eszközölt” kiadások megtérítését kérhetné. Ehhez csupán megjegyzésként fűzi hozzá a Kúria: a károsult semmilyen jogszabály alapján nem köteles a kijavításra kártérítésként kapott összeget (pénzt) ténylegesen is a javításra költeni, tekintettel arra, hogy azzal - mint tulajdonával - szabadon rendelkezhet. Erre tekintettel a jogerős ítélet a Ptk. 6:522. § (2) bekezdését sem sérti.

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta és a döntés elvi tartalmát abban határozta meg, hogy a hibás teljesítés miatt a károsultat ért vagyoni hátrány (kár) nem a hiba

kiküszöböléséhez/csökkentéséhez szükséges javítási költségek tényleges ráfordításával keletkezik, azok a már előállott vagyoncsökkenést (*damnum emergens*), illetve elmaradt vagyoni előnyt (*lucrum cessans*) küszöbölik ki, illetve csökkentik.²⁸

6.3. A hibás teljesítés különös szabályai

A vállalkozási és más eredményszerződések esetében a kötelezett szolgáltatása valamely tevékenységgel, munkavégzéssel elérhető eredmény megvalósításában áll. A Ptk. az ilyen szerződésekkel kapcsolatban néhány, a hibás teljesítés általános szabályaitól eltérő, illetve azokat kiegészítő rendelkezést fogalmaz meg. Eszerint a jogosult az ilyen szerződések esetében kicserélés helyett a munkával elérhető eredmény részben vagy egészben történő újbóli megvalósítását kérheti. A tevékenységi eredményszerződések hibás teljesítése esetén előfordulhat, hogy a kijavítás a szerződésben eredetileg meghatározott anyag felhasználásával vagy az eredetileg előírt technológia alkalmazásával nem végezhető el, a munkával elérhető eredmény ilyen módon újból nem valósítható meg. Ez a körülmény azonban a hibás teljesítés természetbeni orvoslását biztosító ún. első lépcsőbe tartozó kellékszavatossági jogok gyakorlását nem teszi lehetetlenné, nem zárja ki. A kötelezett kijavítási, illetve a munka ismételt elvégzésére vonatkozó kötelezettségébe ugyanis beletartozik az is, hogy a szerződés eredeti célját ilyenkor más műszaki megoldással, korszerűbb alkatrészbeépítésével valósítsa meg. A kijavításnak és a szolgáltatás ismételt teljesítésének költségei ilyenkor a hibásan teljesítő kötelezettet terhelik.²⁹

Tehát, ha a kijavítás műszaki kényszerből az eredeti vállalás szerint (például az eredeti tervdokumentációnak megfelelően) nem végezhető el, csak a szerződéstől eltérően úgy, hogy műszakilag értékeesebb munkaeredmény áll elő, úgy az ebből bekövetkezett értéknövekedést a megrendelőre gazdagodásként nem lehet áthárítani, hanem az ebből eredő többletköltségek azok nagyságrendjétől függetlenül a hibásan teljesítő, szerződésszegő vállalkozót terhelik.

A Pécsi Ítéltábla előtt folyamatban volt ügyben (vállalkozási díj megfizetése) a peres felek közbeszerzési eljárást követően vállalkozási szerződést kötöttek. A felperes feladata volt a

²⁸ Kúria Pfv.V.20.490/2021/8.számú ítélete

²⁹ FARKAS - WELLMANN i.m. 529-530.

rendelkezésre bocsátott ajánlati dokumentáció és az eljárás során nyújtott adatszolgáltatás keretében átadott egyéb dokumentumok, adatok, információk, kiegészítő tájékoztatások, valamint a benyújtott ajánlat alapján az építési, szerelési munkák elvégzése, a rendeltetésszerű és biztonságos, üzemeltethető állapotú, végleges használatba vételre alkalmas létesítmény kivitelezése és átadása. Ebben az ügyben a bíróság a következő megállapításokra jutott. Egyrészt, ha a vállalkozó a szerződés műszaki tartalmát teljesíti, a kivitelezett létesítmény rendeltetésszerű használatot akadályozó hibáktól mentes, a megrendelő az átvételt nem tagadhatja meg, nem teljesítés miatt felmondási jogot nem gyakorolhat és meghiúsulási kötbért sem követelhet. Az a tény, hogy a felek a vállalkozási szerződésben I. osztályú teljesítésben állapodtak meg és a teljesítés e követelménynek nem felel meg, a hibás teljesítésből eredő igények érvényesítésére jogosítja fel a megrendelőt. Másrészt, az építési terv a megrendelő utasítása, annak szakszerűtlensége miatt bekövetkezett hibás teljesítés jogkövetkezményei alól a vállalkozó csak akkor mentesülhet, ha a megrendelőt az utasítás (terv) szakszerűtlenségére figyelmeztette. Harmadrészt pedig az árleszállítás iránti igény nem azonos a kijavítási költség megtérítése iránti szavatossági igénnyel.³⁰

A Ptk. 6:177. § (1) bekezdés kimondja, hogy ha a kötelezett valamely dolog vagy munkával elérhető más eredmény létrehozására vállal kötelezettséget, a hibás teljesítésre vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell, azzal, hogy

- a) a kicserélésen a munkával elérhető eredmény részben vagy egészben való újbóli teljesítését kell érteni; és
- b) a kijavítás vagy a szolgáltatás részben vagy egészben való újbóli teljesítése - a jogosult szerződés szerű teljesítéshez fűződő érdekei figyelembevételével - a munkával elérhető eredmény létrehozásának az eredetileg vállalathoz képest eltérő módjával is megvalósulhat; az ebből eredő többletköltségek a kötelezettet terhelik.

A Ptk. 6:177. § (1) bekezdés b) pontjának alkalmazásában ma is irányadó döntés szerint a leromlott műszaki állapotban levő építmények felújítására létrejött építési-vállalkozási szerződésben a felvállalt eredmény a létesítmények rendeltetésszerű használatra történő alkalmassá tétele. Az, hogy

³⁰ BDT2021.4369.; Pécsi Ítéletábla Gf.IV.40.004/2021/8.számú ítélete

a vállalkozó milyen anyagok felhasználásával, milyen műszaki megoldás alkalmazása mellett éri el a vállalt eredményt, az ő kockázatához tartozik.³¹

A Ptk. 6:177. § (2) bekezdés a kimentés szabályait tartalmazza, mely alapján a kötelezett mentesül a hibás teljesítés jogkövetkezményei alól. Ez alapján tehát a kötelezett mentesül a hibás teljesítés jogkövetkezményei alól, ha a hiba a jogosult által adott

- a) anyag alkalmatlanságára vagy hibájára;
- b) adat hiányosságára vagy hibájára; vagy
- c) utasítás célszerűtlenségére vagy szakszerűtlenségére

vezethető vissza, és e körülményekre a kötelezett a jogosultat figyelmeztette.

A szakszerűtlen utasítás kimentése vonatkozásában a Pécsi Ítéltábla kimondta, hogy az építési terv a megrendelő utasítása. Ennek szakszerűtlensége miatt a hibás teljesítés jogkövetkezményei alól a kötelezett akkor mentesülhet, ha a megrendelőt figyelmeztette a terv szakszerűtlenségére.³²

A kimentés körében a bizonyítási kötelezettség a kötelezettet terheli. Egyebekben pedig a hibás teljesítésre és a jogkövetkezményeire vonatkozó szabályok változatlanul alkalmazhatóak.

Ebben a részben bemutatásra került a hibás teljesítés, mint a szerződésszegés egyik nevesített esete (Ptk. 6:157. §), annak általános (Ptk. 6:123. §) és különös szabályai (6:177. §). A vállalkozási és más eredményszerződések esetében a kötelezett szolgáltatása valamely tevékenységgel, munkavégzéssel elérhető eredmény megvalósításában áll. A Ptk. az ilyen szerződésekkel kapcsolatban néhány, a hibás teljesítés általános szabályaitól eltérő, illetve azokat kiegészítő rendelkezést fogalmaz meg. Az 1/2012. (VI. 21.) PK véleményben foglaltak az új Ptk. alkalmazása során is irányadó.

³¹ BDT2011. 2511. I. pontja

³² PJD2022. 6.

7. Kártérítés szerződésszegés miatt

7.1. Kártérítési igény

Az új Ptk. 6:174. §-a rendelkezik a kártérítésről kellékhibás teljesítés esetén. Az (1) bekezdés alapján a kötelezett köteles megtéríteni a jogosultnak a hibás teljesítésből eredő kárát, kivéve, ha a hibás teljesítést kimenti. A (2) bekezdés szerint a hibás teljesítéssel a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett károk megtérítését a jogosult akkor követelheti, ha kijavításnak vagy kicserélésnek nincs helye, vagy ha a kötelezett a kijavítást vagy a kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének nem tud eleget tenni, vagy ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt. E kártérítési igény a kellékszavatossági jogok érvényesítésére meghatározott határidőn belül évül el. A jogosult kártérítési igényét az ugyanabból a szerződésből eredő követeléssel szemben kifogásként akkor is érvényesítheti, ha a kártérítési igény elévült.

A kártérítés a szerződésszegés egyik jogkövetkezménye. Az a rendeltetése, hogy a szerződésszegés esetén megbomlott vagyoni egyensúlyt helyreállítsa. A károkozást megelőzően a felek között fennáll egy szerződéses jogviszony, mely meghatározza a felek egymással szembeni jogait és kötelezettségeit. A hibás teljesítésért való felelősség, az emiatt érvényesíthető kártérítés szabályozása a Ptk-ban több szinten jelenik meg. A Ptk. 6:174. § (2) bekezdése speciális rendelkezéseket tartalmaz. Visszterhes szerződések hibás teljesítése esetén a jogosult a szolgáltatás tárgyában a hibás teljesítés miatt bekövetkezett kára megtérítését tehát az e jogszabályhelyi rendelkezésben meghatározott speciális feltételek fennállása esetén és határidőben követelheti. Egyebekben a hibás teljesítéssel okozott károk megtérítésére a kontraktuális felelősség általános szabályait, a Ptk. 6:144. § - ának utaló szabályában megjelölt körben pedig a deliktális felelősségre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni. A kártérítés tehát - a szavatosság és a jótállás mellett - a hibás teljesítés további jogkövetkezménye. A hibás teljesítés folytán a jogosultnak többféle vagyoni érdeksérelme, kára keletkezhet. A vagyoni hátrány egyrészt jelentkezik abban, hogy maga a szerződéses szolgáltatás hibás (ún. tapadó kár). Másrésztől a hibás teljesítés elindíthat egy olyan oksági folyamatot, amelynek következtében a jogosult egyéb vagyontárgyai károsodhatnak, illetve a vagyoni hátrány elhárítása érdekében a jogosultnak kiadásai keletkezhetnek, vagy jövedelemtől, haszontól eshet el (ún. következménykárok). A Ptk. 6:174. § (2) bekezdése a visszterhes szerződés

hibás teljesítésével okozott tapadó kár megtérítésének feltételeiről rendelkezik. A jogosult a tapadókár megtérítését háromféle vagylagos feltétel fennállása esetén (tehát ha kijavításnak vagy kicserélésnek nincs helye; ha a kötelezett a kijavítást vagy kicserélést nem vállalta, e kötelezettségének nem tud eleget tenni; ha a jogosultnak a kijavításhoz vagy kicseréléshez fűződő érdeke megszűnt) kérheti, mely feltételek teljes mértékben megegyeznek az ún. második lépcsőbe tartozó kellékszavatossági jogok választásának a Ptk. 6:159.§ (2) bekezdés b) pontjában szabályozott feltételeivel.³³

Egy élőfüves futballpálya kialakítására megkötött kivitelezési szerződés vonatkozásában a felperes szavatossági igény érvényesítése iránt indított pert. A Szegedi Ítéltábla a Gf. 30.205/2020/5.számú ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a kialakult ítélkezési gyakorlat szerint - összhangban az 1/2012. (VI. 21.) PK véleményben foglaltakkal - a kijavítási költségigény akkor is érvényesíthető, ha a hibás teljesítés körülményei, illetve a kötelezett magatartása miatt a jogosultnak megalapozottan rendül meg a bizalma abban, hogy a kötelezett a javítást az ő méltányos érdekeinek sérelme nélkül el tudja végezni, és azt az esetet, ha a kötelezett magának a hibás teljesítésnek a tényét is vitatja, általában - külön felhívás nélkül is - úgy kell tekinteni, hogy a kijavítást nem vállalja. Az ítélet indokolása azt is kimondta, hogy a felperes maga dönt, hogy a vállalkozási szerződés hibás teljesítése esetén milyen igényt, vagyis milyen jogkövetkezményt érvényesít. Megállapításra került továbbá, hogy a perbeli kivitelezési szerződés tárgyát egy élőfüves futballpálya képezte, amely esetében a rendeltetés szerinti célnak való alkalmasság nem csupán azt jelenti, hogy a futballpálya alkalmas arra, hogy azon futballtevékenységet lehessen végezni. Az élőfüves futballpálya részét képezi ugyanis a csapadékvíz-elvezető rendszere, amely kivitelezését az alperes a futballpálya kialakítása körében vállalta. A csapadékvíz-elvezető rendszer célja a csapadék pályáról történő elvezetése, ezért, amennyiben erre nem alkalmas, a teljesítés hibásnak minősül. Nincs akadálya ezért annak, hogy a jogosult ilyen esetben a kötelezett előzetes felhívása nélkül is maga javítsa ki, vagy mással javíttassa ki a dolgot és a kijavítási költség megfizetését követelje a kötelezettől.³⁴ Hibás teljesítés esetén a kötelezett költségére történő javításra vagy javíttatásra akkor kerülhet sor, ha a jogosultnak a hiba jellegére, a hibás teljesítés körülményeire, vagy a kötelezett hozzáállására, illetve a mindezek miatt

³³ FARKAS - WELLMANN i.m. 522-524.

³⁴ Szegedi Ítéltábla Gf. 30.205/2020/5.számú ítélete

bekövetkező bizalomvesztésre figyelemmel megszűnt az ahhoz fűződő érdeke, hogy a hibát a kötelezettel javíttassa ki.³⁵

Tapadókár az a kár, ami a jogosultat annak folytán érte, hogy a teljesítéskor hibás, értékcsökkent szolgáltatást kapott. A tapadókár a jogosultnál a teljesítés időpontjában keletkezik, és mindaddig, amíg a jogosult számára nem ismerhető fel, hogy hibás teljesítés történt és ennek folytán kár érte, az elévülés nyugszik. A *következményi károk* esetén, ezek a hibás teljesítés teljesítést követően keletkező következményei (penészesedés, nedvesedés, burkolati hiba, leázások), melyek esetén a kár a következmények jelentkezésekor következik be, mert ebben az időpontban következik be a jogosult vagyonában az értékcsökkenés, így ez az időpont minősül az elévülés kezdő időpontjának is.³⁶

A szolgáltatás hibájában álló kárigény (ún. tapadókár) esedékessége a hibás teljesítés időpontjával azonos, mivel a jogosultnál azzal keletkezik kár, hogy a teljesítéskor értékcsökkent (hibás) dolgot kapott. Az elévülés nyugvása szempontjából annak van jelentősége, hogy a jogosult mikor ismerhette fel kétséget kizáró módon a hiba jellegét, volumenét és összegszerű kihatását. A menthető ok megszűnésétől számított egy év leteltével a kártérítési igény elévül.³⁷

A hibás teljesítéssel okozott, a szerződéses szolgáltatás hibájában álló ún. tapadókár a teljesítés időpontjában következik be, így az ilyen kár megtérítése iránti követelés is a teljesítéskor válik esedékessé. Ha a hiba csak később ismerhető fel, a kártérítési követelés elévülése e hiba felismeréséig nyugszik.³⁸

A hibás teljesítés, tehát mint nevesített szerződésszegés esetén is érvényesül a kontraktuális felelősség általános szerződésszegési szabálya. Ez azonban nem feltétel nélküli, objektív helytállási kötelezettség, mert az alól a kötelezett kimentheti magát ellenben a kellékszavatossággal. A kellékszavatossági jogként érvényesített kártérítési igény esetén a hibás teljesítéssel okozott kár megtérítésére vonatkozó ezen általános szabályt egészíti ki az új Ptk. a teljesítés hibája folytán magában a szolgáltatás tárgyában bekövetkezett kár (ún. tapadó kár) megtérítésére vonatkozó

³⁵ BDT2021.4326.

³⁶ Pécsi Ítéletábla Pf. 20.088/2020/4.számú ítélete

³⁷ BDT2007.1708.

³⁸ BH2015.34.

szabállyal. Az új Ptk. alapján a jogosult a tapadó kára megtérítését csak a természetbeni reparációt biztosító ún. első lépcsőben érvényesíthető kellékszavatossági jogok kimerülése után, és csak az általános elévülési határidőnél rövidebb időn belül elévülő kellékszavatossági jogok érvényesítésére meghatározott határidőn belül követelheti. Ebben tehát eltér a régi Ptk.-tól. A tapadó kár megtérítése iránti követelés érvényesítésének feltételei megegyeznek a második lépcsőbe tartozó szavatossági igények érvényesítéséhez szükséges feltételekkel. Ebből az következik, hogy az első lépcsőbe tartozó természetbeni orvoslást biztosító kellékszavatossági jogokhoz, vagyis kijavításhoz és kicseréléshez képest a kártérítés másodlagos jogintézmény. A második lépcsőbe tartozó szavatossági jogokkal viszont a tapadó kár megtérítésére vonatkozó igény már egy sorban helyezkedik el. A tapadó kárát a jogosult tehát kellékszavatossági alapon érvényesítheti. Ennek a kártérítésnek az ellenszolgáltatás leszállítása a célja és azonos feltételek esetén érvényesíthető, mint a második lépcsős szavatossági jogok. A tapadó kár iránti igény érvényesítésére irányadó rövidebb elévülési határidő arra alkalmas, hogy a jogosultat igényének mielőbbi érvényesítésére ösztönözze, a kötelezettet pedig adott esetben idővel a felelősség alól mentesítse. E szabály célkitűzése az is, hogy kizárja azt a korábbi bírói gyakorlatot, ami lehetővé tette a tapadó kár - a kellékszavatossági jogok gyakorlására nyitva álló határidőhöz képest hosszabb, ötéves - általános elévülési időn belüli, kártérítésként történő érvényesítését. A kellékszavatosság körében érvényesíthető kártérítési igény korlátozása mellett további érvként hozható fel, hogy a Ptk.-val - az általános elévülési időn belül érvényesíthető - kontraktuális felelősség szigorúbb, majdnem a kellékszavatossággal azonos lett. A tapadó kárral az elsődlegesen irányadó kellékszavatosság és a kártérítés viszonyát rendezi a törvény. A Ptk. ezen szabálya kizárja annak a régi Ptk. alapján kialakult bírói gyakorlatnak a jövőbeni alkalmazását, mely lehetővé tette azt, hogy a jogosult az objektív alapon érvényesíthető kellékszavatossági igényét a szavatossági jogok gyakorlására irányadó rövidebb elévülési határidők helyett, az általános, ötéves elévülési határidőn belül kártérítés jogcímén érvényesítse azzal, hogy a kártérítési felelősség alól a kötelezett kimenthette magát. A kimentés körében azt kellett bizonyítania, hogy a hibátlan teljesítés érdekében úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható.

A szolgáltatás tárgyában bekövetkezett károk megtérítésére vonatkozó kárigény kifogásként - a szavatossághoz hasonlóan - elévülés esetén is érvényesíthető az ugyanabból a szerződésből eredő követeléssel szemben.³⁹

Jelen fejezet a Ptk. 6:174. §-a szerinti kártérítési igényről szól. A kártérítés a szerződésszegés egyik jogkövetkezménye. A hibás teljesítés folytán a jogosultnak többféle vagyoni érdekséreleme, kára keletkezhet. A vagyoni hátrány egyrészt jelentkezhet abban, hogy maga a szerződéses szolgáltatás hibás (ún. tapadó kár). Másrésztől a hibás teljesítés elindíthat egy olyan oksági folyamatot, amelynek következtében a jogosult egyéb vagyontárgyai károsodhatnak, illetve a vagyoni hátrány elhárítása érdekében a jogosultnak kiadásai keletkezhetnek, vagy jövedelemtől, haszontól eshet el (ún. következménykárok). Ennél a résznél is megállapítható, hogy a régi Ptk. alkalmazása során hozott döntések az új Ptk. alkalmazása során is irányadóak.

8. A lehetséges jövő

8.1. Mi várható a jövőben?

Erre a kérdésre sajnos a tanulmányom sem tud választ adni, azonban az elmúlt évek ékes bizonyítékként szolgáltak arra, hogy rájövünk, a világ egy pillanat alatt megváltozhat, ami hosszú távon kihatással lesz a hazai, az európai uniós és a nemzetközi jogra is. Ezek olyan változások, mely a jogterület számára még nem ismertek, vagy kevésbé ismertek, bírói gyakorlatról szinte nem is beszélhetünk. Nem hiszem, hogy bárkinek is eszébe jutott volna azt részletesen leszabályozni, hogy milyen hatással lesz egy komoly járvány megjelenése, egy háború kirobbanása vagy a robotok népszerűsége a szerződési jogra.

8.2. Koronavírus - járvány hatása a kontraktuális felelősségre

Többek között Fuglinszky Ádám is foglalkozott azzal a kérdéssel, hogy a koronavírus - járvány milyen hatással lehet a kontraktuális felelősségre. Véleménye szerint a szerződésszegéssel okozott károkért

³⁹ BÁRSONY - CSEHI i.m. 1639-1640.

való felelősség alóli mentesülés lehetősége a járvány megjelenése előtt megkötött szerződések kapcsán merülhet fel. A hazai jogalkalmazásnak segítségére lehet, hogy a Ptk. 6:142.§ a Bécsi Vételi Egyezmény 79. cikk (1) bekezdés átvételén alapul, s a nemzetközi szakirodalom már megkezdte a 79. cikk koronavírus - járványra vetített speciális értelmezését. A 6:142. § -hoz fűzött indokolás a vis maior hagyományos esetei, mint ellenőrzési körön kívül eső körülmények között kifejezetten említi a járványt, azonban szakmai konszenzus van abban, hogy a koronavírus - járvány ténye önmagában és általános jelleggel nem mentesíti a kötelezettet a szerződésszegésért való felelősség alól. Minden egyes esetben konkrétan vizsgálni kell, hogy a járvány és hatásai megvalósítják-e a kimentés konjunktív feltételeit. Fuglinszky Ádám szerint több szerző, aki foglalkozik a koronavírus-járvánnyal és annak következményeivel, helyesen jegyzi meg, hogy fokozott figyelemmel kell lenni a szerződéskötés időpontjára, továbbá arra, hogy a szerződő fél, illetve egy észszerűen eljáró személy az ő helyzetében milyen informáltsági szinttel kellett, hogy rendelkezzen, milyen információk alapján, mennyiben és hogyan kellett volna tájékozódnia.⁴⁰

A Kúria egy 2021-ben meghozott döntésében az alperes által benyújtott felülvizsgálatot végzéssel ugyan megtagadta, mert nem volt lehetőség a felülvizsgálat engedélyezésére, azonban az indokolásban felmerül a koronavírus-járvány és azzal összefüggésben a Ptk. 6:142. §-ában rögzített kárfelelősség alóli kimentési ok. Ebben a konkrét esetben a felperes módosított keresetében kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest arra hivatkozva, hogy a 2020. március 30-án kötött szerződés szerinti 800 db SARS-CoV-2 IgM/IgG tesztet a vállalt 2-3 hetes határidőre nem szállította le, ezáltal szerződésszegést követett el, ami miatt más forrásokból kellett a tesztek beszereznie, amelyek magasabb vételárának a perbeli szerződésben kikötött vételárhoz képesti különbségét igényelte kártérítésként. Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Egyrészt vitatta a szerződésszegést, másrészt a Ptk. 6:142. §-ára hivatkozással kifejtette, hogy a perbeli időszakban fokozódó világjárvány közepette hazai forgalmazóként semmilyen ráhatással nem bírt az anyagbeszerzési körülményekre, így azok ellenőrzési körén kívül estek, továbbá a perbeli szerződéskötés időpontjában a gyártó esetleges késedelmével is kalkulálva állapította meg 2-3 hétben a teljesítési határidőt, fenntartva, hogy az a járvány okozta veszélyhelyzetre tekintettel módosulhat. Hangsúlyozta, a gyártó csak a szerződéskötést követően jelezte, hogy a megemelkedett megrendelésekre és korlátozásokra tekintettel késéssel tud szállítani, amely körülményt a

⁴⁰ FUGLINSZKY - WELLMANN i.m. 371-376.

szervódéskötés időpontjában nem láthatta előre, az pedig a kialakult rendkívüli helyzetben nem volt elvárható, hogy többszörös áron szerezzé be a megrendelt tesztekét. Az elsőfokú bíróság ítéletével a kereset szerint marasztalta az alperest. A másodfokú bíróság ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Határozata indokolásában az ügy érdemét tekintve elsődlegesen arra mutatott rá, hogy a felperes megrendelése - az alperes által egyező tartalommal visszaigazoltan - egyértelműen „2-3 hét” teljesítési határidőt tartalmazott, amelyet a felperes hetekkel, azaz jelentősen túllépett, amire figyelemmel a felperest, mint megrendelőt a Ptk. 6:151. §-a értelmében az elállási jog akár a teljesítési határidő lejártát megelőzően is megillette. Az alperes a szervódéskötés során nyilvánvalóan felmérte, hogy - éppen a járványhelyzetre tekintettel - a felperesnek kiemelten fontos érdeke fűződött a szervódésszerű teljesítéshez, aminek mérlegelésével a teljesítés meg nem határozható ideig tartó késedelme, sőt bizonytalanvá válása az alperes szervódésszegésére alapított felperesi elállás jogszerűségét támasztotta alá. Erre tekintettel az alperes köteles a felek szervódésében, illetve a fedezeti szervódésben kikötött ellenérték különbségének megfizetésére, ez alól csak a Ptk. 6:142. §-ában rögzített kimentési okok bizonyítása esetén mentesülhetne. A kimentés körében a másodfokú bíróság nem értett egyet az elsőfokú bíróság álláspontjával, és hangsúlyozta: a vis maior hagyományos esetei, így a természeti eredetű, elháríthatatlan erőként ható koronavírus járvány is az alperes ellenőrzési körén kívül esnek, ezáltal a mentesülés alapfeltétele egyértelműen fennáll. A mentesülés további feltételei tekintetében kiemelte, hogy az alperes által hivatkozott, a járvány folytán hozott korlátozó rendelkezések, és az ennek folytán kialakult beszerzési nehézségek már a szervódés megkötésének időpontjában láthatóak voltak, azokkal már ekkor számolni kellett. E mellett az alperes nem volt elzárva attól, hogy a tesztekét mástól szerezzé be, illetve ezzel összefüggésben a teljesítési határidő módosítását kérje a felperestől. Hangsúlyozta: nem állapítható meg, hogy az alperes - reális lehetőségei között - mindent megtett a kár elhárítása érdekében, ha elmulasztotta a belföldi piacon rendelkezésre állt tesztek felkutatását, melyek beszerzésével eleget tehetett volna szervódéses kötelezettségének. Ehhez képest tény, hogy az orvostechikai eszközök piacán járatlan felperes rövid határidővel sikeresen jutott hozzá az igényeinek megfelelő tesztekhez, amelyek beszerzésére nyilvánvalóan az alperes is képes lett volna. Miután az alperes a Ptk. 6:142. §-a szerinti kimentési okok együttes fennálltát nem bizonyította sikeresen, nem mentesülhet a kártérítési felelősség alól. Az alperes felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmét a Kúria nem találta megalapozottnak. A kárfelelősség alóli kimentés feltételeivel összefüggésben az alperes által előadottak kapcsán a Kúria mindenképp arra mutatott rá, hogy a szervódésszegéssel okozott károk

körében a Ptk. 6:142. §-a - alapvetően eltérve az 1959-es Ptk. kimentési rendszerétől - nem felróhatósági, hanem attól független, objektív és ezáltal szigorúbb alapra helyezte a felelősség alóli mentesülés feltételrendszerét, amellyel a jogalkotó alapvetően a szerződésben önként és tudatosan vállalt kötelezettség megszegése esetére az üzleti kockázatok helyes elosztását, ezáltal a szerződésszegés kárvetkezményeinek megfelelő telepítését célozta. A másodfokú bíróság jogerős ítéletében az alperes ellenőrzési körén kívül eső körülménynek tekintette a koronavírus járványt, illetve az általa előidézett veszélyhelyzetet, amelyet a felülvizsgálati kérelem nem érintett, ezért ezzel összefüggésben a Kúria csupán megjegyezte: a Ptk. - és az annak kodifikációs mintájának tekintett Bécsi Vételi Egyezmény szigorú gyakorlata - szerint a beszerzési nehézségek a kötelezett ellenőrzési körébe tartoznak, és csak kivételesen (a szerződésszerű teljesítés ténylegesen lehetetlenné válásakor, ha pl. az adott áru teljesen eltűnt a piacról) tekinthetők ellenőrzési körön kívülinek. (Egyezően foglalt állást e kérdésben az Új Ptk. Tanácsadó Testület is a Ptk. 6:142. §-ához fűzött véleményében.) A Ptk. 6:142. § második mondata szerinti további (konjunktív) mentesülési feltételek (a szerződéskötés időpontjában előre látható körülmények, illetve annak elvárhatósága, hogy a kötelezett azt elkerülje vagy a kárt elhárítsa) tekintetében az alperes egyrészről szintén nem a felülvizsgálat engedélyezéséhez szükséges elvi jelentőségű jogkérdést vetett fel, másrészről az engedélyezés alapjául szolgáló határozatokat e körben sem jelölt meg. Ugyanakkor a Kúria rámutat: fokozódó világjárvány közepette kötött szerződések esetén észszerűen eljáró, az adott piaci viszonyokat ismerő szakcégtől elvárható, hogy - éppen különös szaktudása okán - a szerződés megkötésének időpontjában számoljon a reális korlátozásokkal, azaz a saját teljesítését negatívan befolyásoló körülményekkel, amelyek előreláthatósága kizárja a mentesülését. Lényeges továbbá, hogy a kárvetkezmények elhárítása terén elvárt a kötelezettől az aktív, tevéleges kármegelőző, kárelhárító magatartás, amelynek a peradatok szerint az alperes csak részben tett eleget.⁴¹

8.3. Orosz-ukrán háború hatása a kivitelezési szerződésekre

Még véget sem ért a koronavírus-járvány, újabb nem várt esemény rázta meg a világot. 2022. február 24. napján Oroszország hadműveletet indított Ukrajna ellen, ezzel kezdetét vette az orosz-ukrán háború. A magyar építőiparban ukrán vendégmunkások részvétele régóta bevett gyakorlat. Az amúgy is munkaerőhiánnyal küszködő építőipar a háború okozta feszültségek miatt véleményem szerint az

⁴¹ Kúria Pfv. 20.826/2021/2.számú végzése

eddiginél is bizonytalanabb helyzetbe került. A szakemberek hiánya, az építőipari árak növekedése, az alapanyag-ellátás a már megkötött kivitelezési szerződések szerződésszerű teljesítésére minden bizonnyal hatással lesz. Mi történik szerződésszegés esetén? Mire hivatkozhat a vállalkozó? Sikeresen kimentheti-e magát a felelősség alól azért, mert beszerzési nehézségei adódtak a háború miatt, vagy hirtelen szakemberhiánnyal kellett szembenéznie? Ez a károkozó körülmény ugyanis a szerződésszegő fél által nem befolyásolható, ellenőrzési körön kívüli politikai - társadalmi esemény, mely alapot adhat a felelősség alóli mentesülésre. Erre azonban majd a bírói gyakorlat fogja megadni a választ, hiszen az adott ügyekben eset összes körülményeit vizsgálni szükséges a Ptk. 6:142. § -a szerinti kimentéshez.

8.4. Robotjog hatása a szerződéses jogviszonyokra

A tanulmány ezen része még nem kapcsolódik közvetlenül a kivitelezési szerződés hibás teljesítéséhez, hiszen konkrét jogeset még nem született ebben a témában, de azt gondolom, hogy néhány gondolat erejéig - előrevetítő jelleggel - mégis érinteni kívánom a témát. Ennek az az oka, hogy a robotokkal, a robotok személyiségével, a robotok által végzett tevékenységgel, munkával és így természetesen a felelősségi szabályokkal, valamint a robotok által okozott károkkal a jövőben foglalkoznia kell az arra feljogosított döntéshozóknak. A robotok megjelenésével nem csak a betegápolás terén, hanem pl. az építőiparban is számolni kell.

Az embereket a történelem során mindig is foglalkoztatta az olyan gépek megalkotása, ami a mindennapi életben a munkánkat segítik. Kétségtelen tény, hogy napjaink technológiai forradalma nyomán egyre több „robot” kerül a piacra, amit már akár a háztartásunkban is használunk. (pl. robotporszívó, robotfűnyíró). Ezek száma vélhetően a technika rohamos fejlődésével növekedni fog. Olvashatunk már például önjáró autókról is. Az iparban a robotok alkalmazása már szintén megvalósult, pl. egy-egy nehéz fizikai munkafolyamat robotizált technikával való elvégzése terén, de a filmipar is már embernek látszó, érzelmekkel rendelkező, humanoid robotokról szóló történeteket jelenít meg a filmvászonon. Innen már csak egy lépés, hogy ezek a gépek a valóságban - és ne csak a filmekben - személyiséget kapjanak és az emberhez hasonló külsőt öltsenek, állampolgárságot kapjanak. Erre már van is példa. 2017. október 25-én egy Sophia nevű robot a Szaúd-Arábia Királyság állampolgára lett. Ez a döntés mindannyiunkban több komoly kérdéseket vet fel. Tehát a robotok

tulajdonképpen a mindennapjaink részévé váltak, azonban a mesterséges intelligencia fejlődése és ezeknek a „lényeknek” az emberi tulajdonságokkal való felruházása okán jogosan merül fel az igény arra, hogy létezésüket, működésüket, tevékenységüket jogi keretek közé szorítsuk. Ezeknek a szabályoknak a meghozatala nem egyszerű kihívást jelent a társadalomnak és a jogtudósoknak, törvényhozóknak.

Az ügy fontosságát példázza az, hogy az Európa Unió már foglalkozik a robotikára vonatkozó polgári jogi szabályok kialakításával. Az Európa Unió az Európai Bizottságnak szóló ajánlásokkal felszólítja a Bizottságot, hogy tegyen javaslatot a kiberfizikai rendszerek, az autonóm rendszerek, az intelligens autonóm robotok és alkategóriáik közös uniós fogalom meghatározásaira. A jogtudománynak foglalkoznia kell a robotok cselekvőképességének kérdésével is, hiszen ez a jog jelen csak az emberhez kapcsolódik.

A másik fontos kérdés a robotokkal és a robotok által okozott károk megkülönböztetése, amikor majd a robot saját autonóm döntésének, döntéseinek sorozata következtében valósít meg olyan tevékenységet, amellyel kárt okoz. A robot döntéseinek megítélése a jog számára akkor jelent érzékelhető problémát, amikor meg kell állapítani, hogy a robot tevékenységének eredményeként bekövetkező kárért kinek kell viselni a felelősséget.⁴²

Tehát megállapíthatjuk, hogy a robotjog igen komoly hatással lesz a szerződéses jogviszonyokra is, így például a vállalkozási szerződések ezen belül pedig a kivitelezési szerződések teljesítésére is. Azt sem tartom kizártnak - de most még kicsit jövőbetekintő és elképzelhetetlen ez a gondolat -, hogy akár, mint szerződő fél (kivitelező), akár mint alvállalkozó megjelenik egy mesterséges intelligenciával rendelkező robot, aki saját döntéseket hoz. A robot nem fárad el, a robot nem lesz beteg, a robotnak nagyobb a teljesítőképesége, tűrőképessége, mint egy embernek, a munka ezáltal hatékonyabbá és hosszútávon akár költséghatékonyabb is lehet. A kérdés csak az, hogy amennyiben a robot kárt okoz a tevékenysége során, azt ki fogja megtéríteni és milyen szabályok alapján. Erre keresi a választ most az Európai Unió és a jogtudomány is.

⁴² Klein Tamás-Tóth András (szerk.) (2019): *Technológiajog - Robotjog - Cyberjog* [Digitális kiadás.] Budapest: Wolters Kluwer Kft.. Letöltve: https://mersz.hu/hivatozas/YOV1766_172_p5#YOV1766_172_p5 (2022. 04. 21.)

A tanulmány záró részében arra tettem kísérletet, hogy ezt a három területet röviden bemutassam és megvizsgáljam azt, hogy milyen hatással lehetnek a jövőben a kivitelezési szerződés hibás teljesítéséből eredő kártérítési felelősségre.

9. Összegzés

Ha összehasonlítjuk a régi Ptk. és az új Ptk. vállalozási szerződésekre vonatkozó általános szabályait, akkor azt állapíthatjuk meg, hogy az új joganyag ezen része is változásokon ment keresztül, de a tanulmányból levonható az a következtetés, hogy a kivitelezési szerződés hibás teljesítése miatti kártérítési felelősség esetén nem lehet teljes mértékben elvonatkoztatni a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rég Ptk.) alkalmazása során kialakult bírói gyakorlattól, hiszen annak alkalmazása során tett megállapítások jelentős része a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (új Ptk.) alkalmazása során is irányadó és meghatározó.

A vállalozási szerződéseknél láthattuk, hogy a szerződéssel mindig valamilyen eredmény megvalósítása a cél. A vállalozási szerződés az eredménykötelmek közé tartozik, vagyis a vállalkozó a tevékenységgel elérhető eredmény, azaz mű megvalósítására, a megrendelő pedig a mű átvételére és a vállalozói díj megfizetésére köteles.

A vállalozási szerződés fogalmának tisztázást követően a tanulmányban rátértem a kivitelezési szerződésre, mely a vállalozási szerződés egyik altípusa és az építőipar jellemző szerződéstípusa, amit a megrendelő, mint laikus és a kivitelező (vállalkozó), mint professzionális szakértelemmel rendelkező fél köt meg.

Szó volt a közreműködő által okozott kárért való felelősség szabályairól is. A kivitelezési szerződések esetében a vállalkozó alvállalkozót bízhat meg a kötelezettség teljesítéséhez, akinek a magatartásáért úgy felel, mintha maga járt volna el.

Szemléltettem, hogy a károkozó magatartás (tevőleges magatartás vagy mulasztás) maga a szerződésszegés és a kártérítési kötelezettség bármely szerződésszegéshez kapcsolódhat, ami lehet

szertődeses főkőtelezettség vagy valamely szertődeses mellékkőtelezettség. A régi Ptk. egységes, felróhatósági alapú felelősségi rendszert szabályozott, az új Ptk. ezen változtatott, mert eltérő alapra helyezte a kimentést a kontraktuális és a deliktuális kártérítési felelősség esetében, és ugyancsak különböző szabályokat állapított a megtérítendő kár feltételeinél.

Bemutatásra került a hibás teljesítés, mint a szertődesszegés egyik nevesített esete, annak általános és különös szabályai.

Ismertetésre került, hogy a kártérítés a szertődesszegés egyik jogkövetkezménye. A hibás teljesítés folytán a jogosultnak többféle vagyoni érdeksérelme, kára keletkezhethet. A vagyoni hátrány egyrészt jelentkezhethet abban, hogy maga a szertődeses szolgáltatás hibás (ún. tapadó kár). Másrésztől a hibás teljesítés elindíthat egy olyan oksági folyamatot, amelynek következtében a jogosult egyéb vagyontárgyai károsodhatnak, illetve a vagyoni hátrány elhárítása érdekében a jogosultnak kiadásai keletkezhethetnek, vagy jövedelemtől, haszontól eshet el (ún. következménykárok). Ennél a résznél is megállapítható, hogy a régi Ptk. alkalmazása során hozott döntések az új Ptk. alkalmazása során is irányadóak.

A tanulmány záró részében három területet mutattam be röviden és megvizsgáltam, hogy a koronavírus - járvány, az orosz-ukrán háború és a robotjog milyen hatással lehetnek a kivitelezési szertődes hibás teljesítéséből eredő kártérítési felelősségre.

Irodalomjegyzék

- ÁGOSTON Péter: A szolgáltatási szerződés kialakulásának iránya. *Munkásügyi Szemle*, 1912.3.évfolyam 4.szám
- BARTAL Géza: Vállalkozási szerződés az új Ptk.-ban. *Gazdaság és Jog*, 2014/1.
- BÁRSONY Eszter: A szerződésszegés In: CSEHI Zoltán (főszerk.): *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről Kommentárja*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2021.
- CSÖNDES Mónika: A szerződésszegés In: CSEHI Zoltán (főszerk.): *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről Kommentárja*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft., 2021.
- FARKAS Attila László: A szerződésszegés. In: WELLMANN György (főszerk.): *a Ptk. Magyarázata V/VI. Polgári Jog. Kötelmi Jog. Első és Második Rész*. Budapest, HVG ORAC Lap és Könyvkiadó Kft., 2021.
- FUGLINSZKY Ádám: A szerződésszegés In: WELLMANN György (szerk.): *Az új Ptk. magyarázata V/VI. Kötelmi jog. Első és Második Rész*. Budapest, HVG-ORAC, 2021.
- KLÁRA Annamária: A vállalkozási típusú szerződések. In: CSEHI Zoltán (főszerk.): *2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről Kommentárja*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Kft.2021.
- Klein Tamás-Tóth András (szerk.) (2019): *Technológia jog - Robotjog - Cyberjog* [Digitális kiadás.] Budapest: Wolters Kluwer Kft.
Letöltve: https://mersz.hu/hivatkozas/YOV1766_172_p5#YOV1766_172_p5 (2022. 04. 21.)
- OSZTOVITS András (szerk.) *Polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény és a hozzá kapcsolódó jogszabályok nagykommentárja* III. kötet Budapest, Opten Informatikai Kft. 2014.
- SZLADITS Károly- FÜRST László: *A magyar bírói gyakorlat. Magánjog. II. kötet*, Budapest,1935.
- VILÁGHY Miklós: *Magyar polgári jog*, II. kötet, Tankönyvkiadó, Budapest, 1962.

Jogforrásjegyzék és felhasznált bírói döntések

- 1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
- 1997. évi LXXVIII. törvény (Étv.) az épített környezet alakításáról és védelméről
- 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

- 2015.évi CXLI. törvény (Kbt.) közbeszerzésekről
- az építőipari kivitelezési tevékenységről szóló 191/2009. (IX. 15.) Korm. rendeletben (Épkiv.)
- 1/2012. (VI. 21.) PK vélemény
- 1/2014-es PJE
- GK.18.
- GK 54.
- Kúria Pfv.21.204/2016/9. számú ítélete
- Kúria Pfv. 22.143/2017/7.számú ítélete
- Kúria Pfv.V.20.083/2020/7.számú ítélete
- Kúria Pfv. 21.232/2020/12.
- Kúria Pfv. 20.826/2021/2.számú végzése
- Kúria Pfv.V.20.490/2021/8. számú ítélete
- Legfelsőbb Bíróság Pf. V. 20.624/1995.számú ítélete
- Debreceni Ítéltábla Gf.II.30.314/2018/6. számú ítélete
- Pécsi Ítéltábla Gf.IV.40.037/2015/4. sz. ítélete
- Pécsi Ítéltábla Pf. 20.088/2020/4.számú ítélete
- Pécsi Ítéltábla Gf.IV.40.004/2021/8.számú ítélete
- Szegedi Ítéltábla Gf. 30.029/2013/3.számú ítéletet
- Szegedi Ítéltábla Gf. 30.205/2020/5.számú ítélete
- BDT2000. 227.
- BDT2007.1708.
- BDT2011.2511. I. pontja
- BDT2014.3176
- BDT2017. 3722.
- BDT2021.4369.
- BDT2021.4326.
- BH1985. 32.
- BH1993.246.

- BH1996. 363.
- BH1997. 88.
- BH2015.34
- BH2015.252.
- BH2019.12.;
- BH2021.257.
- PJD2022.6.